Arkeologinen inventointi 2024

Kolopetäjä-Rovavaaran tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen **liite 1**6

Tervola ja Tornio 2024

Kolopetäjä ja Rovaperä. Tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi

Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 29.8.2025

KESKI–POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Tervolassa ja Torniossa Kolopetäjän ja Rovaperän tuulivoimapuiston suunnittelualueella. Hankealue sijaitsee n. 8,3 km Tervolan keskustasta luoteeseen ja Tornion keskustasta n. 34 km koilliseen. Alueen laajuus on n. 7600 hehtaaria ja sille suunnitellaan enintään 52 tuulivoimalaa. Maastoinventoinnin suorittivat FM Jaana Itäpalo ja MA Hans-Peter Schulz 8.9-12.9.2024. Työn tilaajat ovat Energiequelle Oy ja Sitowise Oy.

Kohdealueelta tunnettiin ennen inventointia viisi arkeologista kohdetta, joista Tervolan Loanmaa on kivikautinen asuinpaikka (Museoviraston rekisteriportaalin tunnus 845010065). Tervolan ja Tornion nykyisellä rajalla Kaisavaara mainitaan 1700-luvulta tai mahdollisesti jo 1600-luvulta periytyväksi rajapaikaksi (1000019225). Nahkiaisenkankaalla on paikannettu mahdollinen louhintapaikka (1000040360). Lisäksi alueella sijaitsee laserkeilausaineistosta 5 p paikannetut hiilimiilukohteet Pirttikangas (1000065704) ja Mäntyselkä (1000065667).

Hankealuetta ympäröiviltä alueilta tunnetaan runsaasti arkeologisia kohteita, jotka ovat lähinnä kivikautisia asumuspainanteita, pyyntikuoppia ja asuinpaikkoja. Lähimmät ovat n. 100-800 m itään kivikautiset asuinpaikat Kolopetäjä (845010100) ja Kolopetäjä itä (1000023855), Isoahon esihistoriallinen pyyntikuoppakohde (1000023862) ja mahdolliset asumuspainannekohteet Kivitörmä (1000053579) ja Isoaho itä 2 (1000053580). Hankealueen kaakkoispuolella sijaitsee Törmävaaran runsaslöytöinen alue, jonka alarinteiltä tunnetaan lukuisa määrä asumuspainanteita ja kivikautisia asuinpaikkoja.

Inventoinnissa paikannettiin kaksi uutta arkeologista kohdetta, jotka ovat raportin kohteet 1. Kaisavaara, rajamerkki ja 5. Rovavaara, missä sijaitsee kaksi rajamerkkiä. Kohteen 6. Loanmaa kivikautisen asuinpaikan aluetta laajennettiin havaintojen perusteella hieman etelään sekä erotettiin aiemmissa tiedoissa alakohteena mainittu tuuralöytö omaksi kohteekseen 11. Loanmaa 1. Kohteessa 4. Nahkiaisenkangas ei saatu viitteitä louhinnasta. Inventoinnissa tarkastettiin joitakin metsäkämppien paikkoja ja muita kohteita, joita ei nuoren ikänsä tai tyyppinsä perusteella luokiteltu arkeologisiksi kohteiksi.

Raportin pohjana olleella tuulivoimaloiden sijoittamissuunnitelmalla arvioidaan olevan mahdollisesti suoria vaikutuksia Loanmaan kivikautiseen asuinpaikkaan (raportin kohde 6), josta lähin voimalapaikka sijaitsee n. 160 metrin etäisyydellä. Muihin kohteisiin voimaloiden sijoittamisella suunnitelman mukaan ei arvioida olevan suoria vaikutusta.

Sisällysluettelo

S.

1. Perustiedot..... 3

2. Lähtökohdat ja menetelmät..... 3

2.1 Tutkimushistoria..... 4

2.2 Menetelmä..... 5

3. Maisema, topografia ja geologia..... 5

4. Alueen maankäytön historiaa 15

5. Tulokset 19

6. Kohdelista..... 19

7. Yleiskartta..... 20

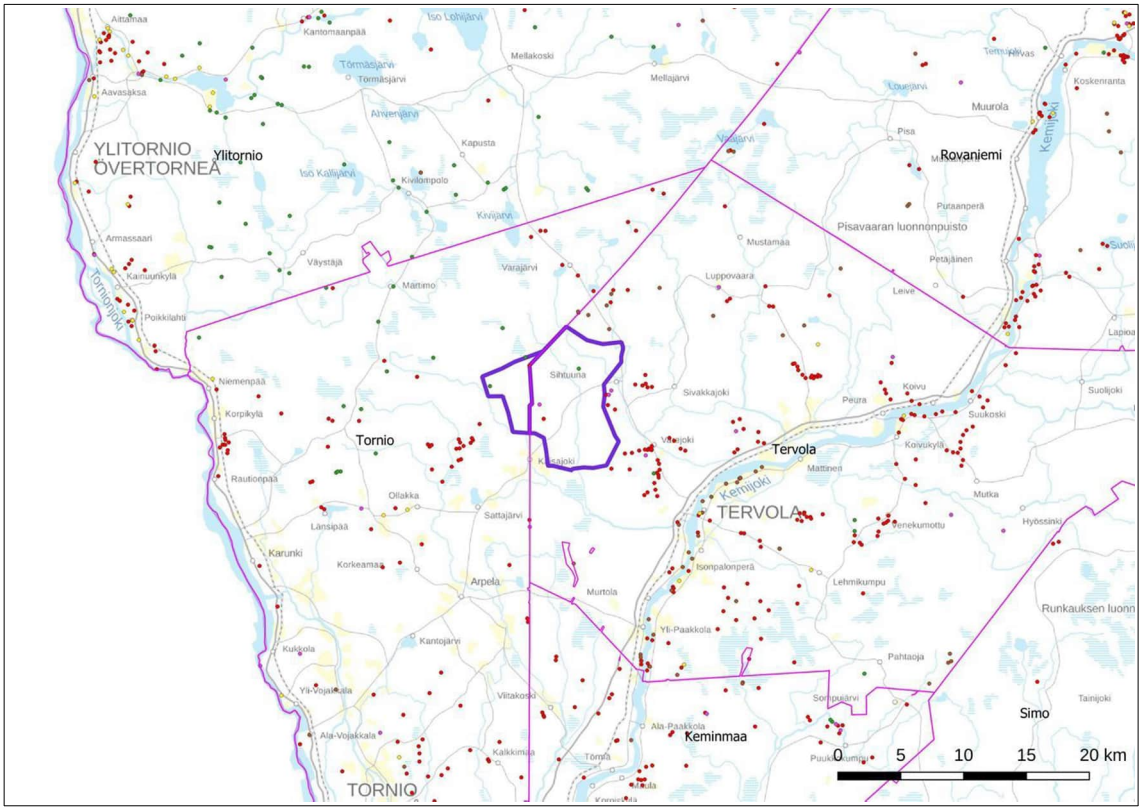
8. Kohdetiedot..... 21

9. Aineistoluettelo..... 41

Kansikuva: Kuva 1. Rajamerkki Kaisavaaralla.

1. Perustiedot

Selvitysalue: Kolopetäjä ja Rovaperä, tuulivoimapuiston suunnittelualue n. 7600 hehtaaria
Tilaaja: Energiequelle Oy
Laji: osainventointi
Kenttätyöaika: 8.9-12.9.2024
Karttanumerot: TM35-lehtijako (mk 1:20000) T4133R, T4133L, S4244R, S4244L
Korkeus: n. 33 – 150 m mpy
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Aiemmat löydöt: Loanmaa, KM 22985:1-3, tuuran katkelma, kvartsia
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: 1985 Hannu Kotivuori, inventointi, Loanmaa (ja tämän raportin kohde Loanmaa 1)
1990 Kyösti Julku, ei määritelty, Kaisavaara
2019 Aleksi Kellokumpu, tarkastus, Nahkiaiskangas
2023 Janne Ikäheimo, etätarkastus, Mäntyselkä ja Pirttikangas.

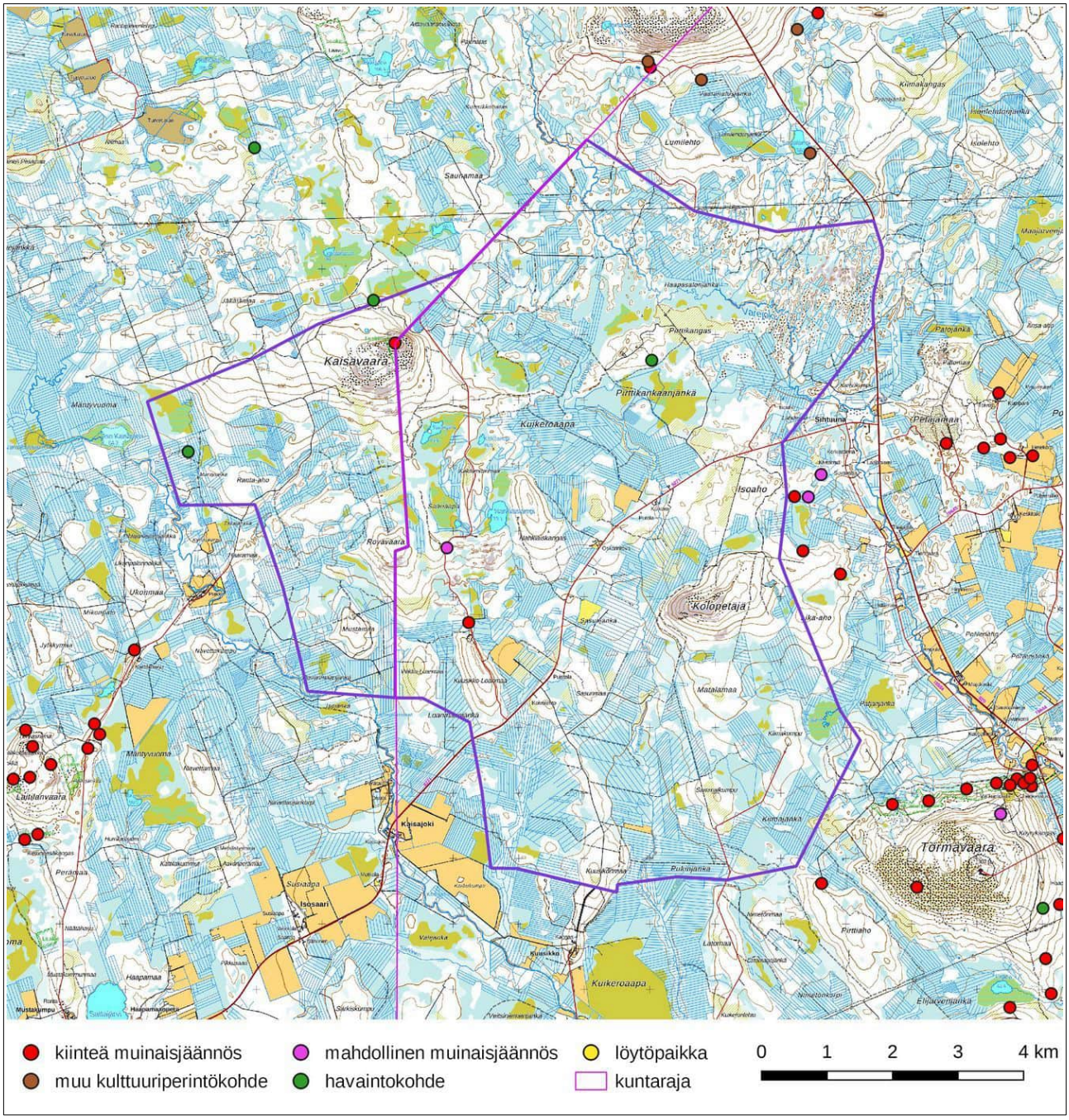

Hankealue sijaitsee Tervolassa ja Torniossa. Arkeologiset kohteet pisteenä, kohteet luettu Museoviraston rekisteriportaalista 22.6.2025. Taustakartta Mml 9/2024.

2. Lähtökohdat ja menetelmät

Liittyen Kolopetäjän ja Rovaperän tuulivoimapuiston suunnittelutyöhön tehtiin yhtenä taustaselvityksenä arkeologinen maastoinventointi syksyllä 2024. Tuulivoimapuiston suunnittelualue sijaitsee Tervolassa ja Torniossa. Alueelta tunnettiin ennen inventointia Loanmaan kivikautinen asuinpaikka, Kaisavaara mainitaan mahdollisesti jo 1600-luvulta periytyvänä rajapaikkana ja Nahkiaiskankaalta on löytynyt mahdollinen kiven louhintapaikka, kysymyksessä on ns. sädeliuske eli kivilajina emäksinen vulkaniitti. Lisäksi tiedossa on kaksi laserkeilausaineistosta 5 p paikannettua hiilimiilukohdetta.

Alueella sijaitsee kaksi korkeammalle kohoavaa vaaraa, joilla on laajasti rakkaa ja kallioita. Alueella sijaitsee myös useampia avosoita ja pienvesistöjä. Pohjois- ja koillisosan läpi virtaa Varejoki ja keskiosan läpi pohjoisesta etelään pienempi Kuikerojoki. Kohdealueella ei ole sijainnut historiallisen ajan lähteistä tunnettua vanhempaa asutusta.

Suunnittelualue suhteessa tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin. Kohteet Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (kohteet luettu 22.6.2025). Havaintokohde on rekisteriportaalissa uusi muinaisjäännöslaji (laserkeilausaineistosta 5 p paikannettuja tervahautoja ja hiilimiiluja, joita oli 22.6.2025 rekisteriportaalissa 31 270 kpl). Taustakartat 9/2024 Mml.

2.1 Tutkimushistoria

Lapin maakuntamuseo on tehnyt kuntainventoinnin Tervolassa vuonna 1985 (Hannu Kotivuori), jolloin paikannettiin hankealueella sijaitseva Loanmaan kivikautinen asuinpaikka. Metsähallituksen valtion metsätalousmaiden arkeologisessa inventoinnissa vuonna 2012 Tervolassa on tehty inventointia ainakin lähialueella (Inga Nieminen). Tornion mantereen alutta koskeva inventointi aloitettiin vuonna 1993 (Jalo Alakärppä, Sanna Eskola, Pekka Krankka ja Timo Ylimaunu, Oulun yliopisto). Inventointityötä jatkettiin vuonna 1994 (Timo Ylimaunu ja Jalo Alakärppä, Oulun yliopisto) ja vielä 1995. Hankealueen pohjoisosan yli kulkeva olemassa oleva voimajohtoreitti on inventoitu vuonna 2021 Karhakkamaan tuulivoimapuiston hankkeessa (Jaana Itäpa-

lo ja Hans-Peter-Schulz, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu). Koillispuolella on inventoitu vuonna 2021-2022 Valkiavaaran tuulivoimapuisto (Hans-Peter Schulz, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu). Vuonna 2019 on paikannettu Tervolassa mahdollinen ns. sädekiven louhintapaikka Nahkiaiskangas (Aleksi Kelloniemi, Oulun yliopisto).

2.2 Menetelmä

Maastoinventointi perustui alueella ja lähistöllä tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, Maanmittauslaitoksen maaperäkarttoihin, ortokuviin, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin ja laserkeilausaineistoihin 0,5 pistettä/m² ja 5 pistettä/m² (vuoden 2022 5 p aineisto), Suomen Ympäristökeskuksen avoimiin aineistoihin sekä Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan. Kirjallisuuden, arkistoaineiston, paikannimistön ja historiallisten karttojen avulla selvitettiin maankäytön historiaa. Kenttätyömenetelmät olivat kajoamattomia käsikairalla tehtyjä koepistoja lukuun ottamatta. Tavoite oli esiselvityksen perusteella paikantaa arkeologiset kohteet. Inventoinnissa huomioitiin 1900-luvun alkupuolta vanhemmat kohteet. Paikkatietohallintaan käytettiin QGis 3.44 -ohjelmaa ja GrassGis -ohjelmaa laserkeilausaineiston käsittelyssä ja terrain-analyysissa. Kaikki voimalapaikat eivät olleet vielä varmistuneet maastoinventoinnin aikana, joten joillakin voimalapaikoilla ei käyty. Näillä kohdilla ei kuitenkaan sijaitse esiselvityksen tai laserkeilausaineiston perusteella arkeologisia kohteita. Tarkastamattomat voimalapaikat sijaitsevat tasaisilla ojittamattomilla rämeillä tai muuten arkeologisten kohteiden kannalta epäpotentiaalisessa maastossa.

3. Maisema, topografia ja geologia

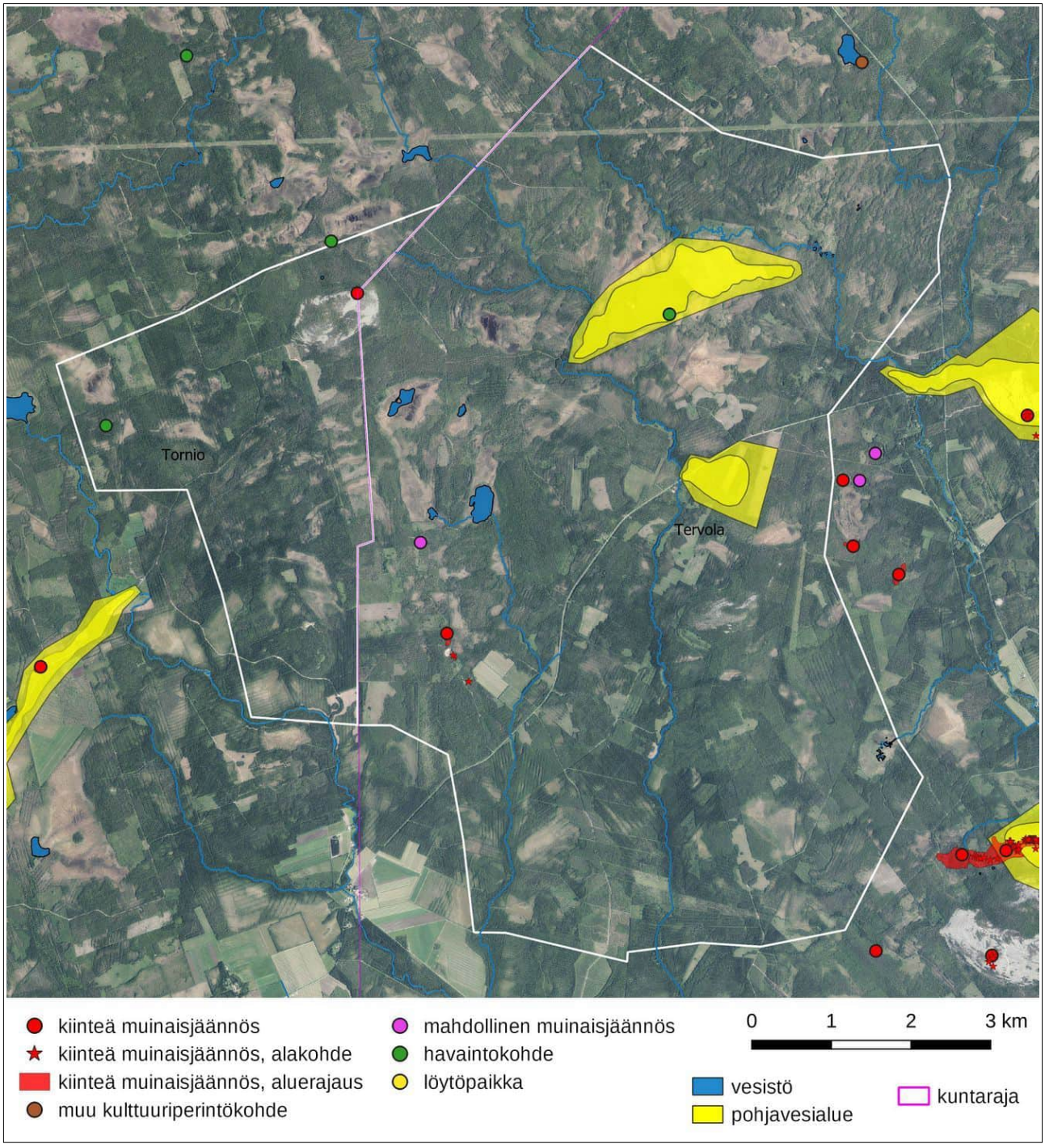
Hankealue on suurimmaksi osaksi karkeusasteeltaan vaihtelevien moreenikankaiden ja -kumpujen ja niiden välisten tasaisten ojitettujen rämeiden muodostamaa maastoa. Metsät ovat pääosin voimakkaasti muokattuja talousmetsiä. Alueella on kaksi laajaa vaaraa, joilla esiintyy näyttäviä avorakka- ja kalliomuodostumia. Luoteisosassa on Kaisavaaran rakka- ja kallioalue, jonka laki kohoaa n. 150 m mpy, Kaisavaaralla sijaitsevat myös hankealueen korkeimmat alueet. Korkeimmalla laella on n. 4 hehtaarin kokoinen luonnonsuojelualue. Kolopetäjän rakka- ja kallioalue sijaitsee hankealueen itäosassa, myös länsiosassa Rovavaaralla ja sen itäpuolella on laajasti kalliomaata. Matalimmat alle 45 m mpy olevat maastot ovat hankealueen eteläosassa.

Pohjoisosassa on useita ojittamattomia avosoita, joista Pirttikankaanjänkä on laajin. Koillisessa Varejoen varrella ja ympäristössä on rikkonaista louhikkoista ja hyvin kivikkoista maastoa, missä korkeuserot ovat pieniä. Hiekkaa olevaa maaperää esiintyy Pirttikankaanjängän ja Kaisavaaran välissä ja Kaisavaaran lounais- ja luoteispuolella sekä Kuusikko-Loanmaan pohjoisosassa. Hankealueen eteläosa on suureksi osaksi tasaista ojitettua rämettä.

Keskivaiheilla on rypäs lampia, jotka ovat suorantaisia. Hankealueen kaakkoisreunalla on laskettu Likajärvi, josta on jäljellä pieniä vesilampareita, pääosin entinen järven pohja on suota. Hankealueen pohjoispuolella sijaitsevasta Varejärvestä ja Karijärvestä alkunsa saava Varejoki virtaa hankealueen koillisosan halki. Joki virtaa pohjoisesta ensin pienipiirteisessä maastossa kivikkoisten mäkien lomassa. Sen jälkeen joki jatkuu Pirttikankaan pohjoispuolella avosuon läpi ja loppumatkan joki virtaa pääosin louhikkoisten mäennyppylöiden välissä hankealueen rajalle. Alueella virtaa Varejoen lisäksi kaksi pienempää jokea. Pohjoisesta etelään virtaa koko hankealueen keskiosan halki hieman pienempi Kuikerojoki. Se virtaa pääosin tasaisten rämeiden halki, luoteessa virta haarautuu pienemmiksi Kuikero-ojaksi ja Mikonojaksi. Länsiosassa sijaitsevasta Nahkiaislammesta alkunsa saavan Nahkiaisojan uoma on muuttunut metsäojitusten seurauksena.

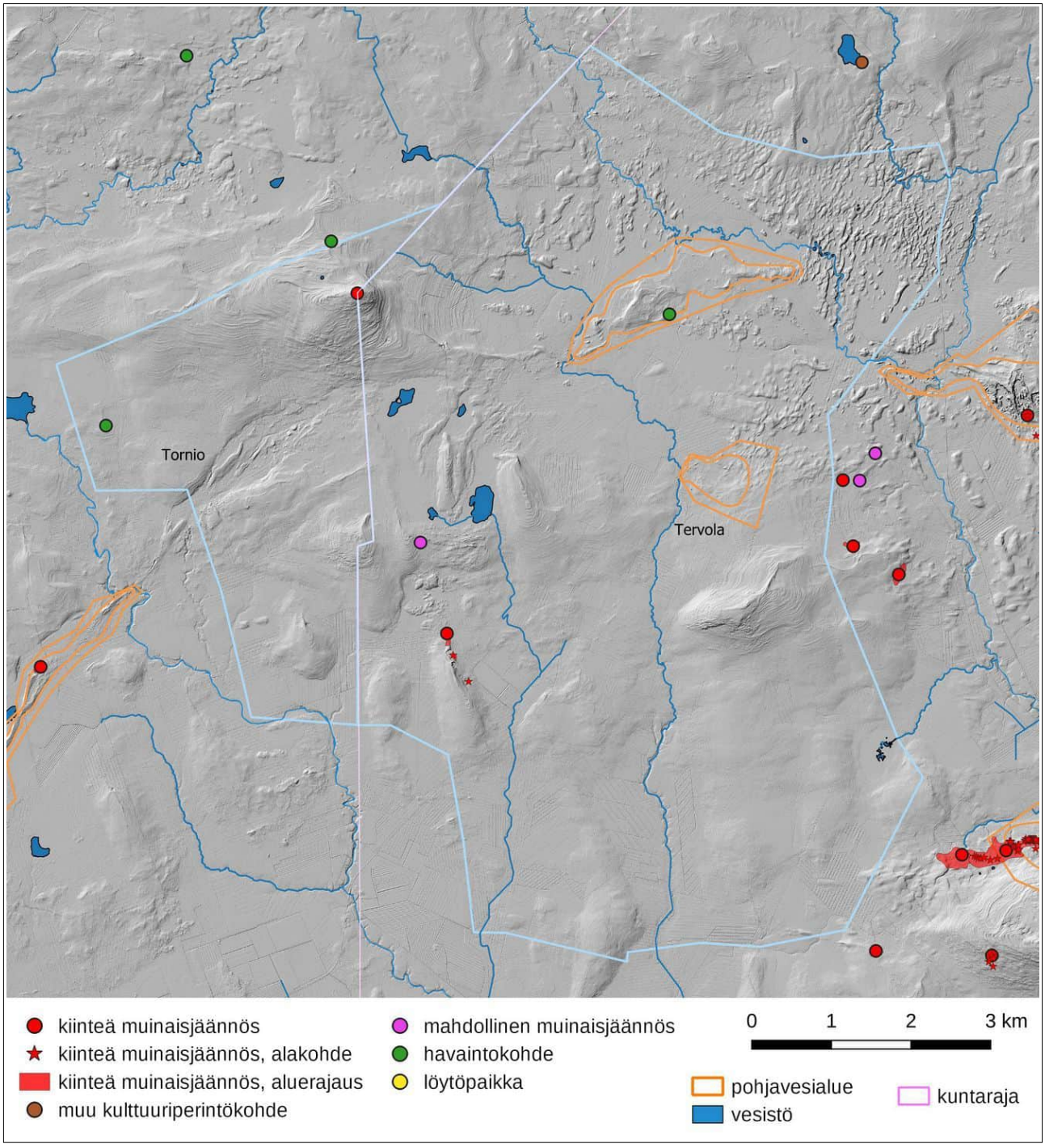
Hankealueen keskiosan läpi kulkee lounais-koillissuuntainen Sihtuunantie, jolta johtaa pohjoiseen Kaisavaaran suuntaan Honkalammen metsätie. Alueella kulkee lisäksi useita pienempiä metsäteitä ja pistoja sekä märän maan alueilla useita talviteitä.

Sihtuunantien varrella on sijainnut vielä 1900-luvun puolivälin jälkeen useita tiloja, jotka ovat nykyään pääosin vapaa-ajan asuntoina.

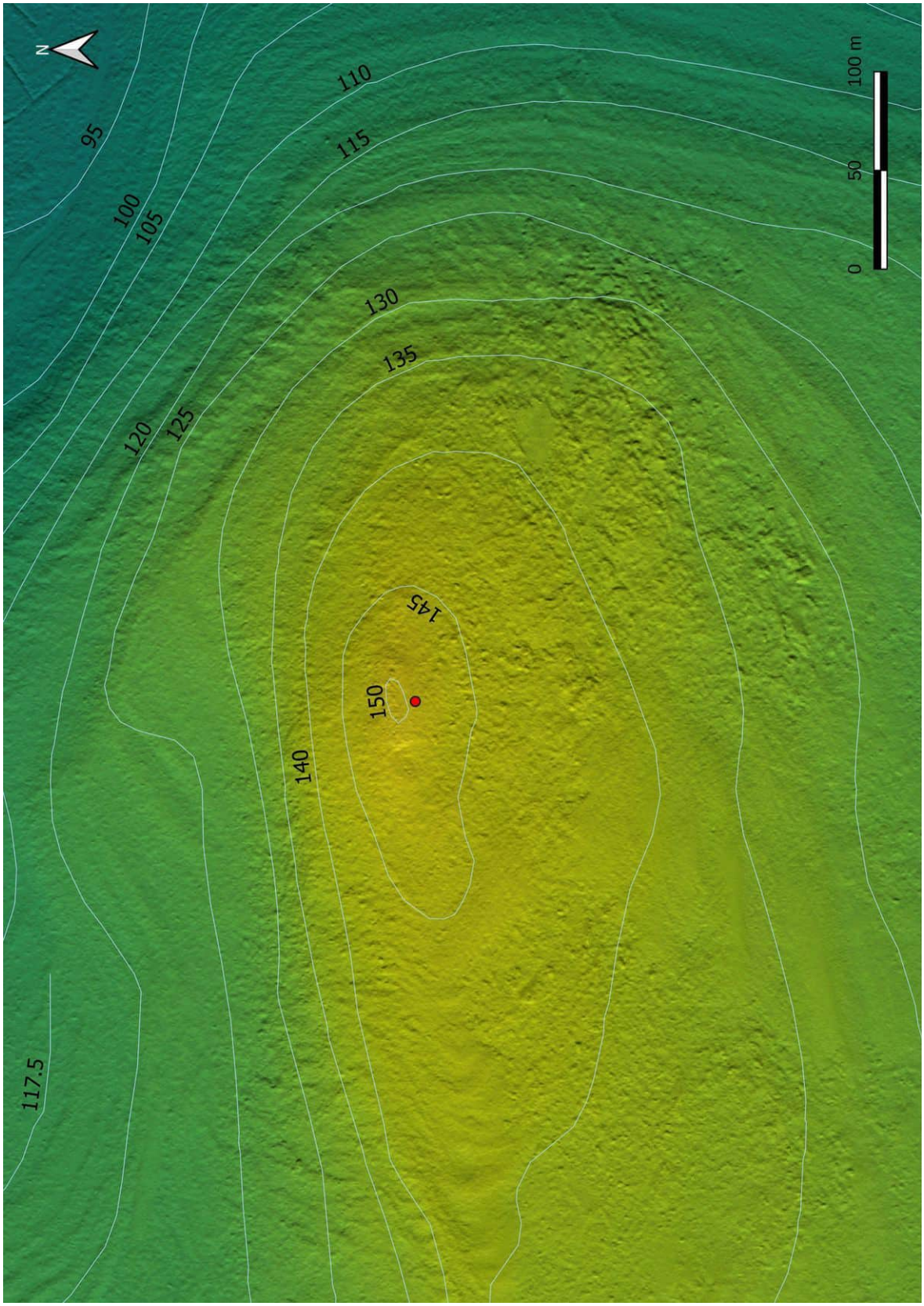
Suunnittelualue ortokuvalla, vesistöt merkitty sinisenä ja pohjavesialueet keltaisena. Tausta-aineistot Mml 9/2024 ja https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/kartta-ja-tietopalvelut/avoimet-ymparistotietojarjestelmat.

Arkeologiset kohteet luettu Museoviraston rekisteriportaalista 22.6.2025.

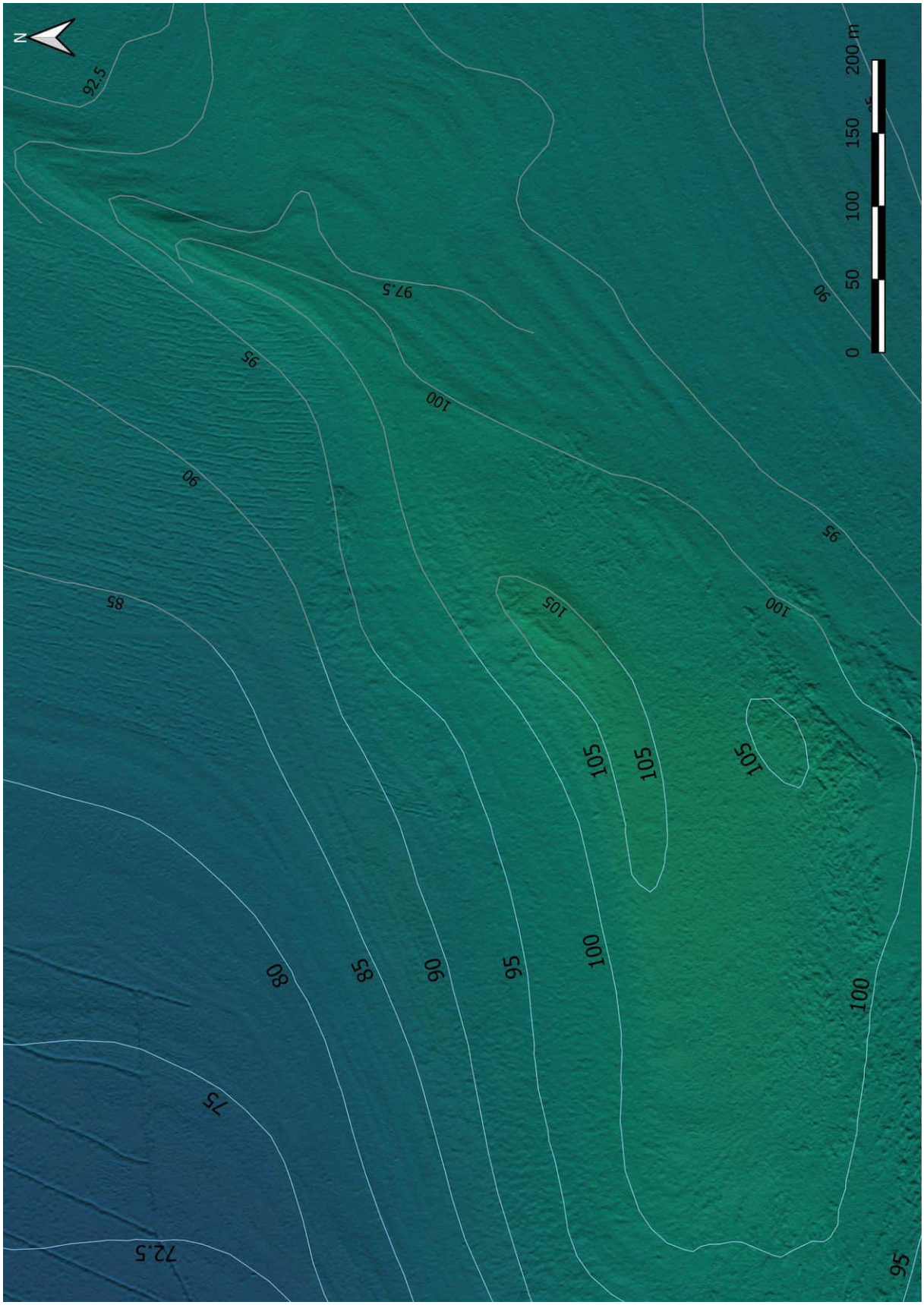

Hankealue vasten laserkeilausaineistoa, pistetiheys 0,5p/m². Vesistöt sinisenä, pohjavesialueet rajattu oransilla viivalla. Tausta-aineistot Mml 9/2024 ja Suomen ympäristökeskus, https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/kartta-ja-tietopalvelut/avoimet-ymparistotietojarjestelmat.

Arkeologiset kohteet luettu Museoviraston rekisteriportaalista 22.6.2025.

Kaisavaaran aluetta vasten laserkeilausaineistoa 5p/m² ja korkeuskäyrät. Korkeimman kohdan eteläreunalle on merkitty punaisella ympyrällä tunnettu arkeologinen kohde Kaisavaara, joka on vanha rajapaikka (kohdetieto luettu Museoviraston rekisteriportaalista 22.6.2025). Tausta-aineistot: Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 5p ja https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/kartta-ja-tietopalvelut/avoimet-ymparistotietojarjestelmat.

Kolopetäjän aluetta vasten laserkeilausaineistoa 5p/m² ja korkeuskäyrät. Tausta-aineistot: Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 5p ja https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/kartta-ja-tietopalvelut/avoimet-ymparistotietojarjestelmat.

Pirttikankaan länsiossa vasten laserkeilausaineistoa 5p/m² ja korkeuskäyrät. Tausta-aineistot: Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineisto 5p ja https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/kartta-ja-tietopalvelut/avoimet-ymparistotietojarjestelmat.

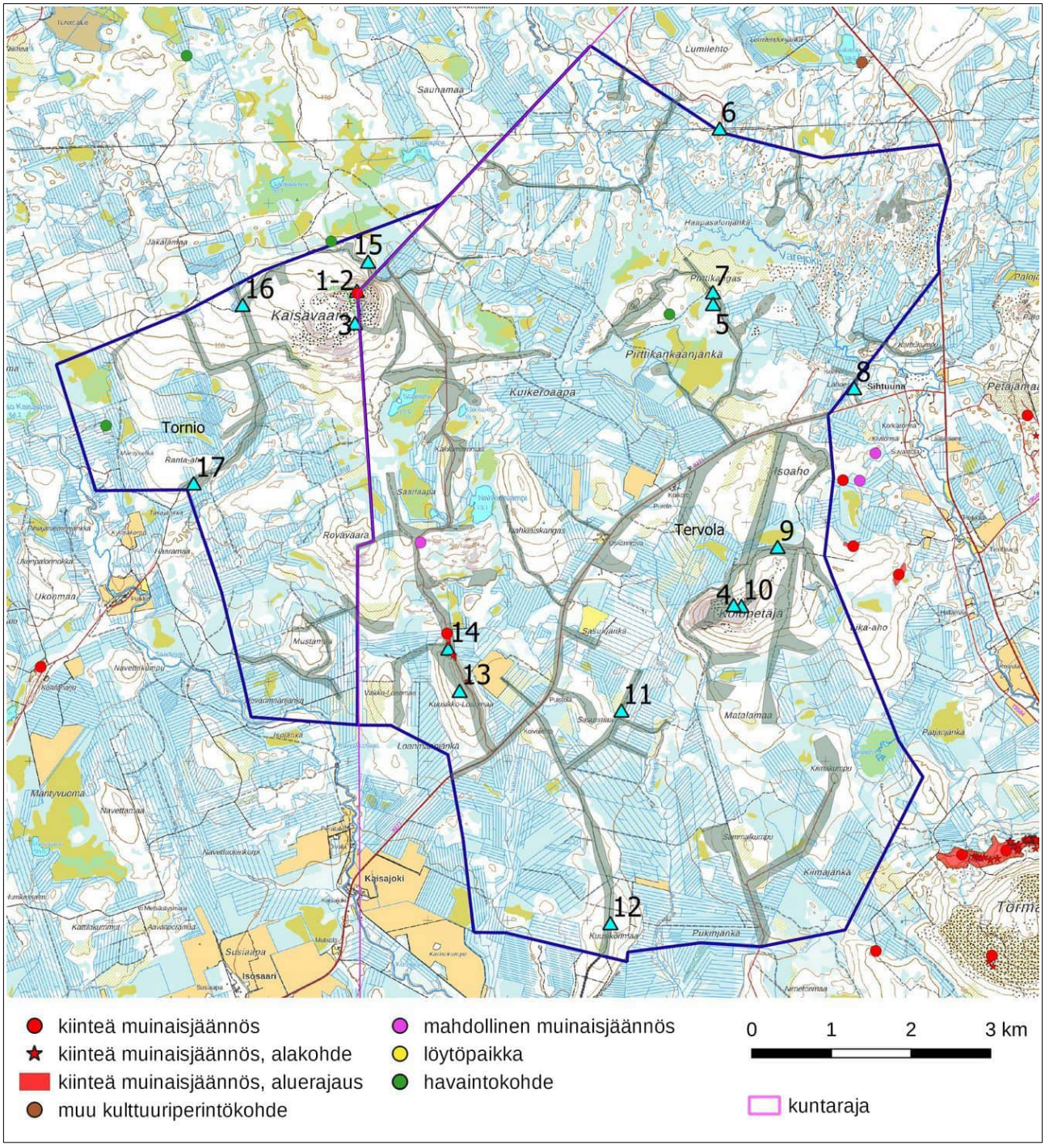

2-3. Kaisavaaralla on rakassa muutamia myöhempiä kivirakennelmia ja rajamerkkejä. Vasemmalla kuvassa rajamerkki nykyisellä Tervolan ja Tornion rajalla korkeimman laen lounaispuolella, kuva lounaaseen. Oikealla kuvan rajamerkki sijaitsee vaaran eteläreunalla, kuva koilliseen.

4. Kolopetäjän korkeimman laen rakkaa on painunut tiiviiksi, kuva itään.

Inventoidut alueet vihreänä ja kuvauspaikat 1-17 kolmiona (kuva 1 on kansikuva, kuvat 2-5 sivuilla 11-13). Arkeologiset kohteet luettu Museoviraston rekisteriportaalista 22.6.2025. Taustakartta Mml 9/2024.

5. Pirttikankaanjänkää kuvattu länteen.

6. Voimajohtolinjaa länteen.

7. Metsätie Pirttikankaalla, luoteeseen.

8. Metsätie Varejoen suuntaan, pohjoiseen.

9. Kolopetäjän pohjoisreunaa, lounaaseen.

10. Kolopetäjän avorakkaa, pohjoiseen.

11. Talvitie Sasunmaan itäpuolella, pohjoiseen.

12. Metsätie Kuusikonmaan laella, pohjoiseen.

13. Kuusikko-Loanmaan korkein laki, länteen.

14-15. Kuusikko-Loanmaan pohjoisosa, muinaisia rantakerrostumia, luoteeseen. Oikealla metsätie Kaisavaaran koillisrinteen alaosassa, länteen.

16. Metsätie Kaisavaaran länsipuolella,etelään.

17. Ranta-ahon kaakkoisrinne, etelään.

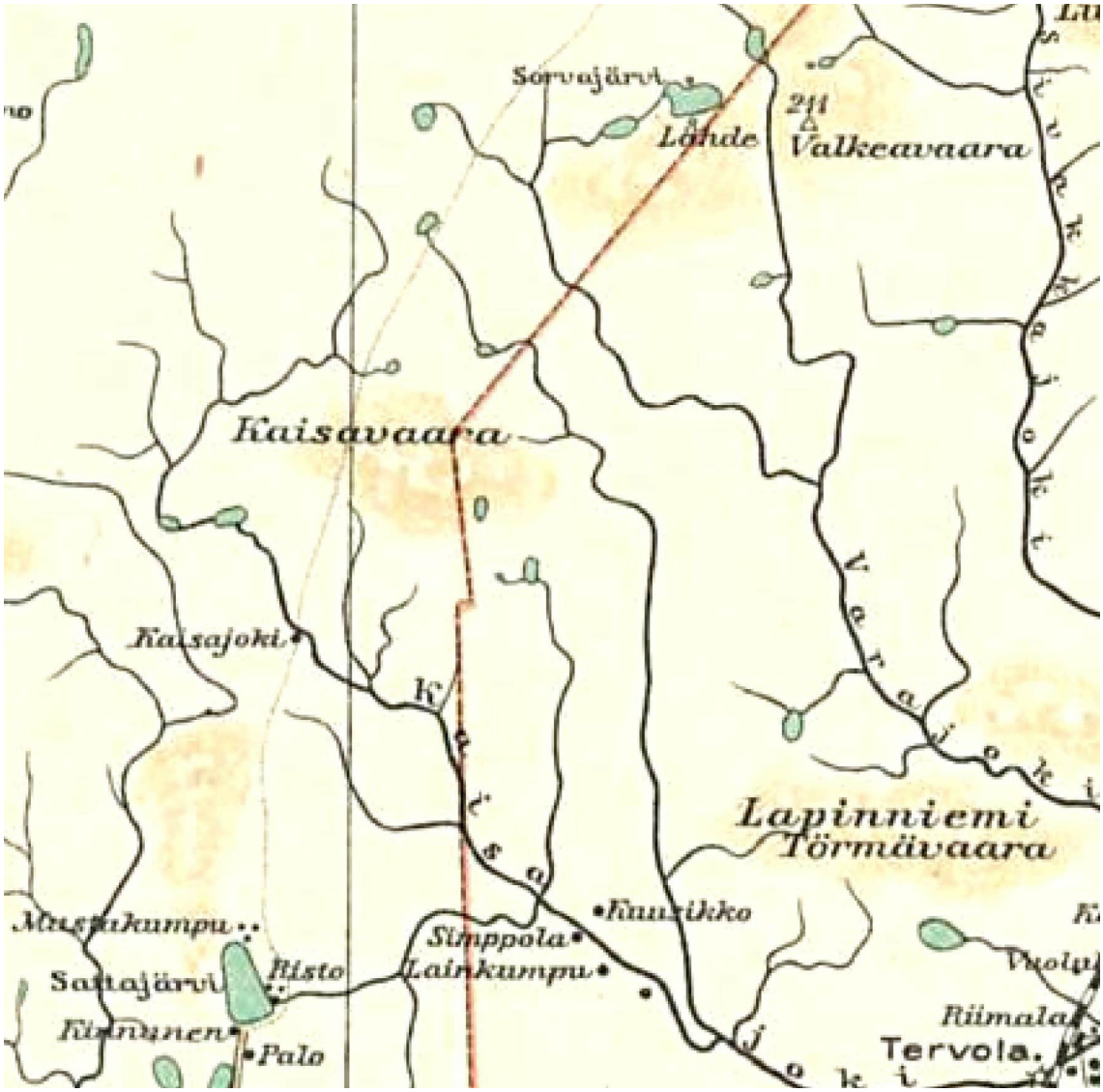
4. Maankäytön historiaa

Kohdealueet sijaitsevat kivikautisilla merenrantasoilla n. 33-150 m mpy, joka vastaa aikaa n. 3800-9000 vuotta sitten, alimmat rantatason ajoittuvat ihan kivikauden lopulle. Maasto laskee etelään ja kaakkoon Kemijokea kohti. Etäisyys Kemijokeen on n. 7,6 km. Alueen maankamara on jääkauden jälkeen vedenkoskemaa. Pääosin alue on alle 90 m mpy, joka vastaa Ancylusjärven ja Litorinameri-vaiheen vaihdetta n. 7500 vuotta sitten. Vain laajat kallio- ja rakkamuodostumat Kaisavaaralla ja Kolopetäjällä ovat yli 100 m mpy, ne kohosivat veden pinnan yläpuolelle n. 8000-9000 vuotta sitten. Matalimmat maastot sijaitsevat hankealueen eteläosassa, missä Kuikerojoen rannat ovat n. 33-40 m mpy, joka korkeus vastaa kivikauden loppuvaihetta n. 3800-4000 vuotta sitten.

Kohdealueelta tunnettiin ennen inventointia yksi esihistoriallinen kohde, joka on Tervolan Loanmaan kivikautinen asuinpaikka (845010065). Paikalta on havaittu hiekkaisen niemekkeen kärjestä asuinpaikan merkkeinä palaneita kiviä, kvartseja ja kuoppajäännöksiä, niemekkeen kärjestä n. 600 m etelään oli löytynyt vielä tuuran puolikas. Nahkiaisenkankaalla on paikannettu mahdollinen ns. sädekiviliuskeen (geologinen kivilaji on emäksinen vulkaniitti) louhintapaikka (1000040360). On jäänyt ratkaisematta ovatko paikalla havaitut liuskekappaleet ja maakivissä havaitut lohjenneet pinnat luontaisia vai ihmisen aikaansaamia, tätä seikkaa pyrittiin selvittämään myös tässä inventoinnissa.

Hankealueen lähialue on arkeologisesti löytörikasta, siltä tunnetaan alle kilometrin etäisyydeltä lukuisa määrä kivikautisia asumuspainanteita, pyyntikuoppia ja asuinpaikkoja. Lähimpänä sijaitsevat kohteet ovat noin 100-800 m itään kivikautiset asuinpaikat Kolopetäjä (845010100) ja Kolopetäjä itä (1000023855), Isoahon

esihistoriallinen pyyntikuoppakohde (1000023862) ja mahdolliset asumuspainannekohteet Kivitörmä (1000053579) ja Isoaho itä 2 (1000053580). Hankealueen kaakkoispuolella sijaitsee Törmävaaran erityisen runsaslöytöinen alue – vaaran alarinteiltä tunnetaan lukuisa määrä asumuspainanteita ja kivikautisia asuinpaikkoja. Lähialueen löytöklusterit huomioiden kohdealue vaikutti mahdolliselta löytää ainakin kivikautisia asuinpaikkoja tai esim. jäänteitä hylkeenpyytäjien leiripaikoista.

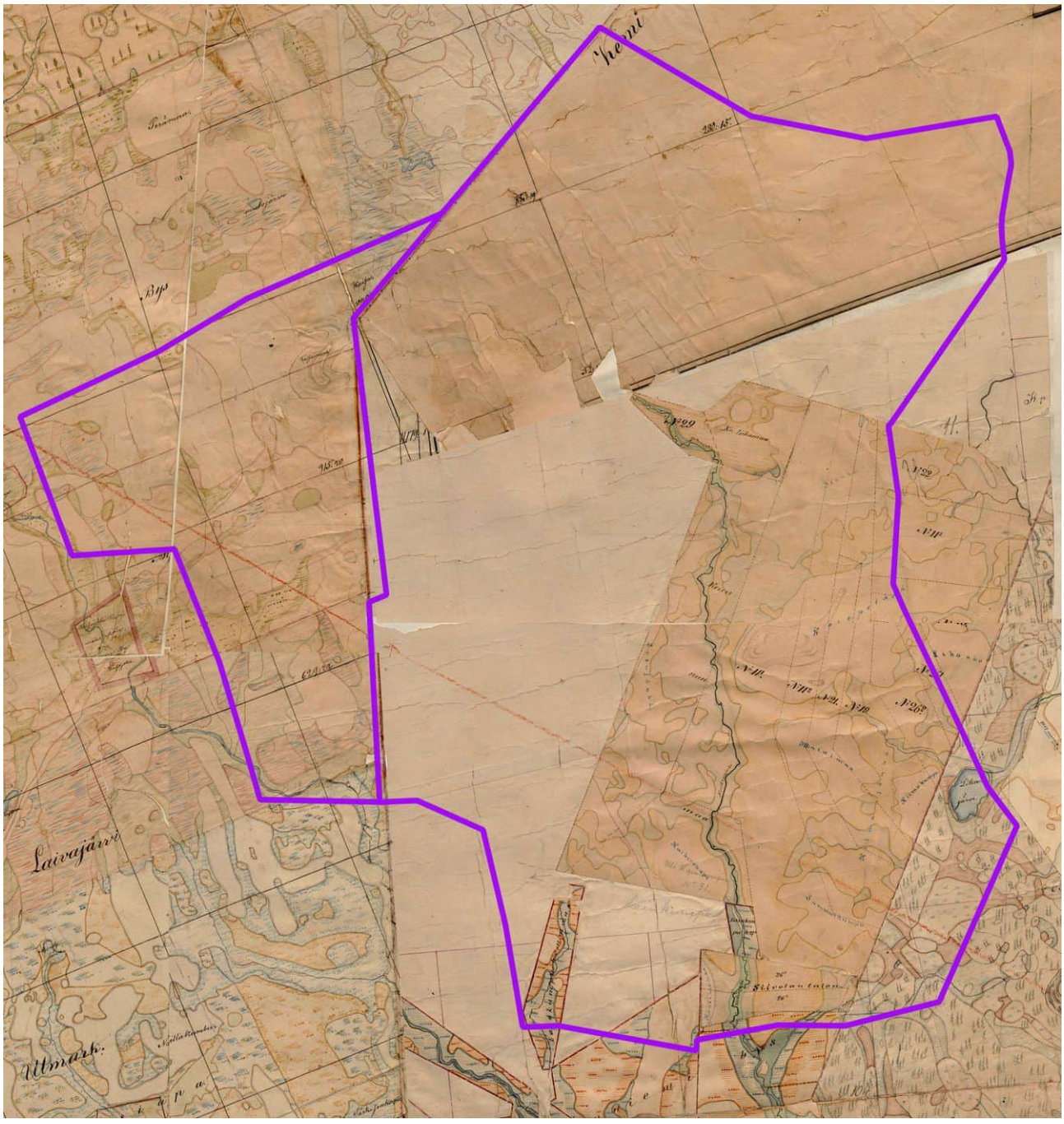
Ote vuoden 1926 Suomen yleiskartasta, jolle on merkitty sen aikaiset vesistöt, pääkulkureitit sekä asutus. Kohdealueen lähin asutus oli Tornion puolella Kaisajoen talo ja Tervolan puolella Kuusikko. Molemmilla paikoilla sijaitsee nykyään tilat. Kartta: Vanha kartta: https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/historialliset-kartat.

Ennen inventointia historiallisen ajan kohteita oli tiedossa hankealueelta kolme. Kaisavaaran laella on nykyisellä Tervolan ja Tornion rajalla 1700-luvulta tai mahdollisesti jo 1600-luvulta periytyvä rajapaikka (1000019225). Kaksi muuta ovat 5 p laserkeilausaineistosta paikannetut hiilimiilukohteet Pirttikangas (1000065704) ja Mäntyselkä (1000065667). Hankealueen pohjoisrajan tuntumassa on Jäkälälammin kaksi tervahautaa (1000065674).

Kohdealue on ollut asumatonta lähihistoriaan saakka. Torniossa maat kuuluivat Ala-Voljakkalan, Yli-Raumon, Laivaniemen, Laivajärven ja Karungin kyliin, Tervolan puolella suurin osa maasta oli Lapinniemen kylää, pohjoisessa oli kruununmaata. Lähin 1800-luvun asutus sijaitsi hankealueen länsipuolella Torniossa Karungin kylässä Kaisajoen varrella, minne on merkitty vuoden 1840-luvulla laaditulle pitäjänkartalle Kaisajoki-niminen talo. Hankealueen itäpuolelle Tervolaan Varejoen varrelle ei ole merkitty asutusta vielä 1900-luvun alkupuo-

len kartoillekaan. Itäpuolinen Sihtuunan ja Varejoen ja Sivakkajoen välinen asutus syntyi historiallisten karttojen perusteella 1900-luvulla. Hankealueen eteläpuolelle on merkitty Kuusikon asutus vuoden 1911 taloudelliselle kartalle. Hankealueen läpi kulkevan Sihtuunantien varrelle on merkitty vanhimmalle alueesta laaditulle vuoden 1965 topografiselle kartalle useita taloja, joista useimpien paikoilla on nykyään pääosin vapaa-ajan asutusta. Historiallisten karttojen perusteella tien varren asutus perustettiin sotien jälkeen 1900-luvun puolivälin maissa. Vuoden 1965 kartoille on merkitty hankealueelle joitakin metsäkämppiä, joista osa on nykyään vapaa-ajan käytössä ja osa autioitunut.

1900-luvulla päälle piirretylle 1840-luvun pitäjänkartalle on merkitty Kuikerojoen varrelle useita niittylatoja, mikä kertoo luonnonrehun keruulla olleen suuri merkitys. Joen varrella oli Laivaniemen kylän talojen nautintamaita. Mahdollisesti muidenkin jokien varsilta on kerätty luonnonrehua ainakin myöhemmässä vaiheessa, kun asutus laajeni ja toimeentulo perustui pitkälti karjatalouteen.

Kohdealue asemoituna likimain 1840-luvun pitäjänkartoille, joista osa on 1900-luvulla päälle piirrettyjä. Osassa Tervolan puolen kartoista merkinnät puuttuvat. Kansallisarkisto: Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto. Ia Pitäjänkartasto (1749-1917).

Historiallisten karttojen perusteella alueella ei ole siis sijainnut vanhempaa kiinteää asutusta. Alue on ollut kylien takamaata, jolla on metsästetty ja jolta on hankittu raaka-aineita. Metsäkämpät liittynevät sotien jälkeisiin laajoihin hakkuutyömaihin. Muutamat kämpät on merkitty vasta vuoden 1979 peruskartoille. Pääsääntöisesti tarkastettiin vain ne kämppien paikat, joiden saattoi olettaa autioituneen.

Kohdealuetta lähiympäristöineen vuoden 1911 taloudellisella kartalla. Uutta asutusta ei ole merkitty kartalle verrattuna 1840-luvun uudistettuihin pitäjänkarttoihin. Hankealueella Kuikerojoen ja Varejoen varrelle on merkitty Lapinniemen kylän talojen niittyomistuksia. Kartta: Kansallisarkisto, Maanmittauslaitos.

5. Tulokset

Inventoinnissa paikannettiin kaksi uutta arkeologista kohdetta, jotka ovat raportin kohteet 1. Kaisavaara, rajamerkki ja 5. Rovavaara, missä on kaksi rajamerkkiä. Kohteen 6. Loanmaa kivikautisen asuinpaikan aluerajausta laajennettiin hieman etelään sekä erotettiin aiemmissa tiedoissa mainittu tuuralöytö omaksi kohteekseen 11. Loanmaa 1. Kohteessa 4. Nahkiaisenkangas ei tehty havaintoja louhinnasta. Inventoinnissa tarkastettiin joitakin metsäkämppien paikkoja tai muun tyyppisiä jäänteitä, joita ei nuoren ikänsä tai tyyppinsä perusteella luokiteltu arkeologisiksi kohteiksi.

Raportin pohjana olleella tuulivoimaloiden sijoittamissuunnitelmalla arvioidaan olevan mahdollisesti suoria vaikutuksia Loanmaan kivikautiseen asuinpaikkaan (raportin kohde 6), josta lähin voimalapaikka sijaitsee n. 150 metrin etäisyydellä. Muihin kohteisiin voimaloiden sijoittamisella suunnitelman mukaan ei olisi suoria vaikutusta. Tiestön ja sähkönsiirron tai muiden mahdollisten muuttuvan maankäytön alueiden suunnitelmat eivät ole tarkentuneet, joten tässä raportissa ei arvioida niiden rakentamisen vaikutuksia arkeologisiin kohteisiin.

Lestijärvi, 29.8.2025

Jaana Itäpalo

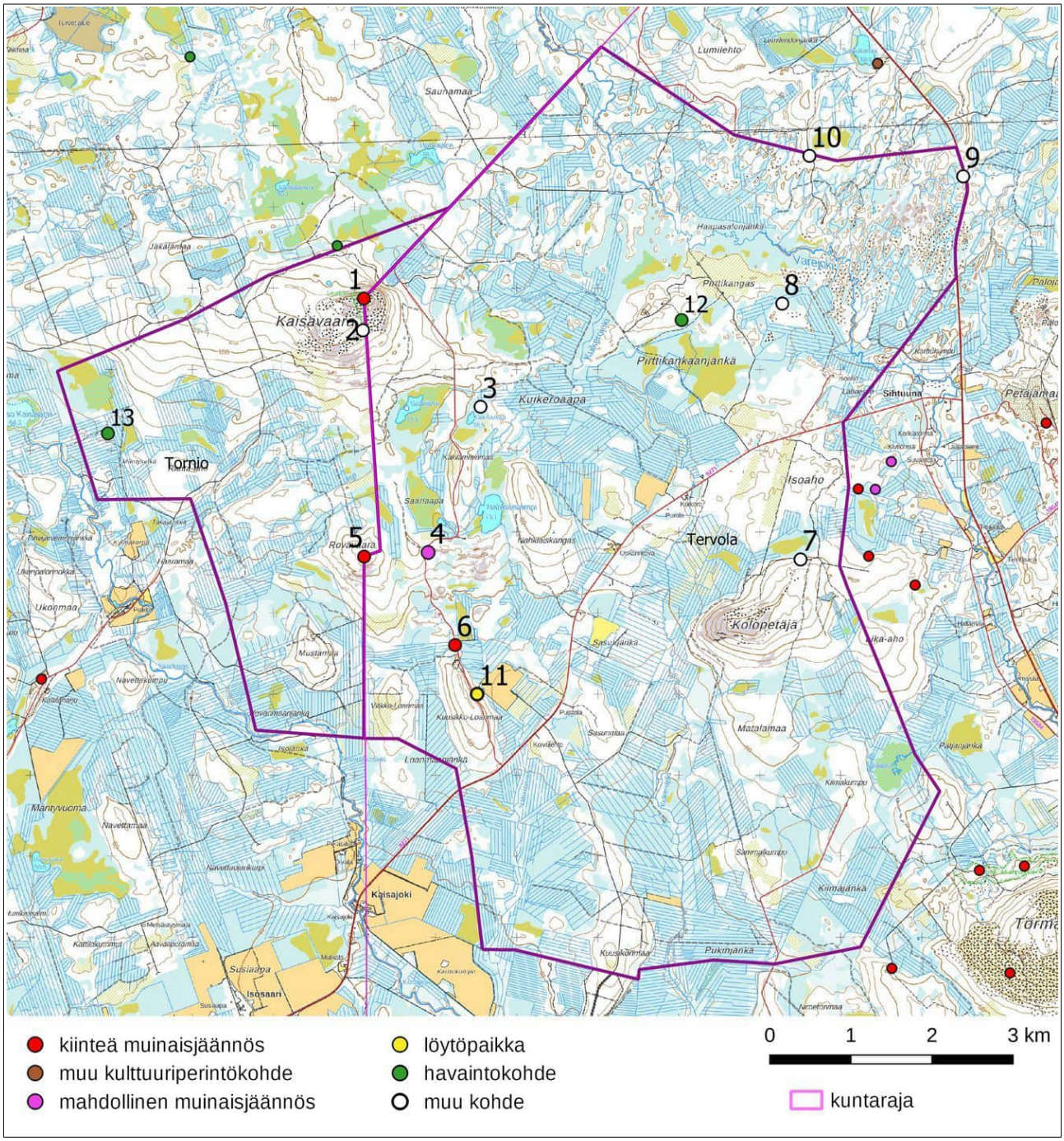
Hans-Peter Schulz

6. Kohdelista

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
1. Kaisavaara	21	Kivirakenteet/rajamerkit	historiallinen	1	MJ
2. Kaisavaara 1	23	Kivirakenteet/latomukset	moderni	1	m
3. Käkilampi	24	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	1	m
4. Nahkiaiskangas	25	Työ- ja valmistuspaikat/louhokset	ajoittamaton	1	MJ ?
5. Rovavaara	27	Kivirakenteet/rajamerkit	historiallinen	2	MJ
6. Loanmaa	29	Asuinpaikat	kivikautinen	1	MJ
7. Kolopetäjä	31	Rakennusten perustukset	moderni	1	m
8. Pirttikangas 1	33	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	1	m
9. Sihtuunanjoki	34	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	1	m
10. Lumilehdonjänkä etelä	36	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	1	m
11. Loanmaa 1	38	Löytöpaikat/irtolöytöpaikat	kivikautinen	1	LP
12. Pirttikangas	39	Työ- ja valmistuspaikat/hiilimiilut	historiallinen	1	H
13. Mäntyselkä	40	Työ- ja valmistuspaikat/hiilimiilut	historiallinen	2	H

Status: MJ muinaisjäännös, KP muu kulttuuriperintökohde, LP löytöpaikka, H havaintopaikka, m muu kohde.

7. Yleiskartta

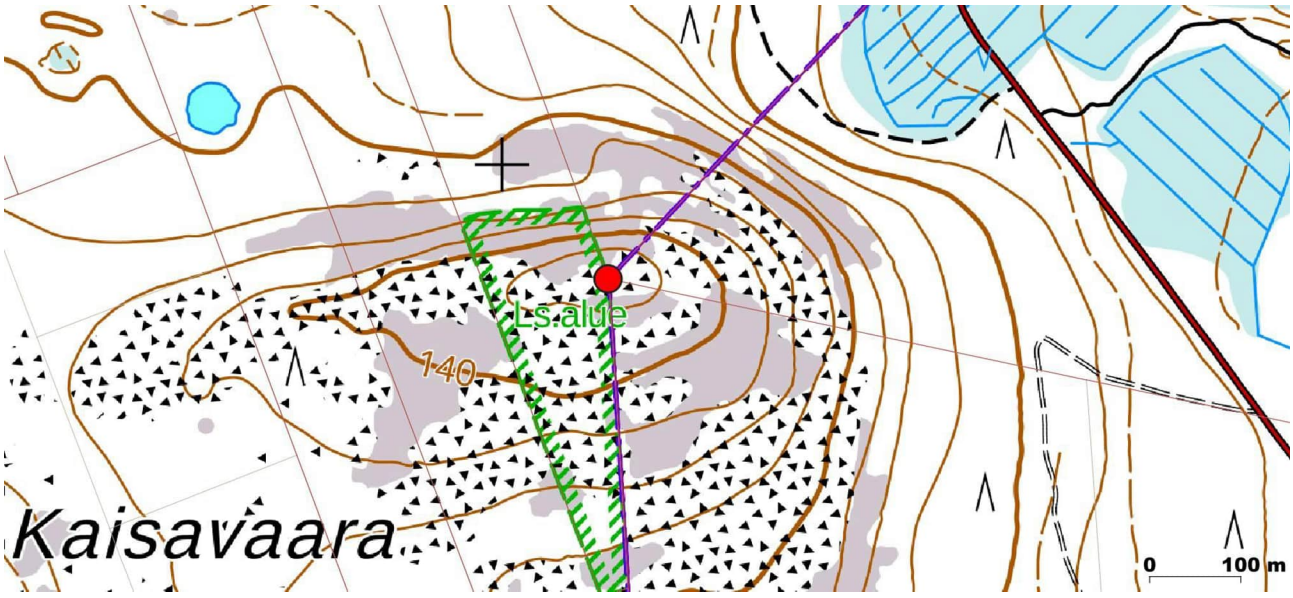

Raportin kohteet 1-13. Eri arkeologisten kohteiden lajit on esitetty samoin värein myös kohdekuvausten kartoissa.

Arkeologiset kohteet hankealueen ulkopuolella ympyröinä, kohteet luettu Museoviraston rekisteriportaalista 22.6.2025. Taustakartta Mml 9/2024.

8. Kohdetiedot

1. Kaisavaara			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	1000019225	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7342875 I: 387116
Tyypin tarkenne	Rajamerkit	N2000	Z n. 150 m
Ajoitus	Historiallinen, 1700-luku	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	1990 Kyösti Julku, ei määritelty	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: rekisteriportaali: Vanha rajapaikka Kaisavaaran laella. Rajapaikka on mainittu Kemin ja Tornion rajankäynnissä 1768 (pyykki nro 8). Kaisavaara on tunnettu rajapaikkana jo tätä aikaisemmin, mahdollisesti jo 1600-luvun lopulla. 2024: Kaisavaara on laaja avorakka- ja kallioalue, jolta aukeaa näköala kymmenien kilometrien päähän. Kaisavaaran korkeimmalla laella on avorakassa rajamerkki, johon kuuluu röykkiö ja 2-3 viisarikiveksi tulkittavaa kiveä. Kohde sijaitsee nykyisellä Tervolan ja Tornion rajalla, neljän tilan rajalla sekä myös luonnonsuojelualueen rajalla. Paikka on erittäin näyttävä. Pyöreähkön, länsisivultaan jotakuinkin suoran röykkiön läpimitta on n. 5 m ja korkeus n. 60-70 cm, sivut ovat pystysuorahkot. Röykkiö koostuu vaihtelevan kokoisista kivistä. Kivien pintaa peittää eri jäkälälajit. Röykkiöön on koottu kiviä ja sitä on muutettu eri aikoina, myös ihan lähihistoriassa. Jotakuinkin röykkiön keskellä sijaitseva mahdollisesti jo alkuperäiseen rajamerkkiin kuulunut viisarikivi on n. 1 m korkea ja 0,5 m leveä. Kivi on punertavaa ja harmaata graniittia. Pintaa peittää eri jäkälälajit. Kiven itäsivulla on iso lohkeama, jossa ei esiinny pintakasvillisuutta, joten lohkopinta on moderni. Kiven pinnassa on useita ampumisjälkiä. Kivessä voi hahmottaa antropomorfisia piirteitä. Edellisen kiven pohjoispuolella on kumollaan oleva pienempi kivi, joka myös on mahdollisesti alkuperäiseen rakenteeseen kuulunut viisarikivi. Edellisen pohjoispuolella on kolmas mahdollinen viisarikivi, joka on n. 50-60 cm korkea ja n. 40 cm leveä. Rajamerkin länsipuolella on tallautunutta rakkaa – kohdalta on otettu aikojen kuluessa kiviä rajamerkkiin. Kohdekoordinaatit on muutettu ja tehty aluerajaus. Noin 10 m rajalinjaa etelään on rakassa nuorempi rajamerkki, jonka ympärille on koottu tukikiviä melko lähihistoriassa.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Rajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 3,7 km.		

Kaisavaara. Nykyiset tilarajat merkitty kartalle ohuena viivana. Taustakartta Mml 9/2024.

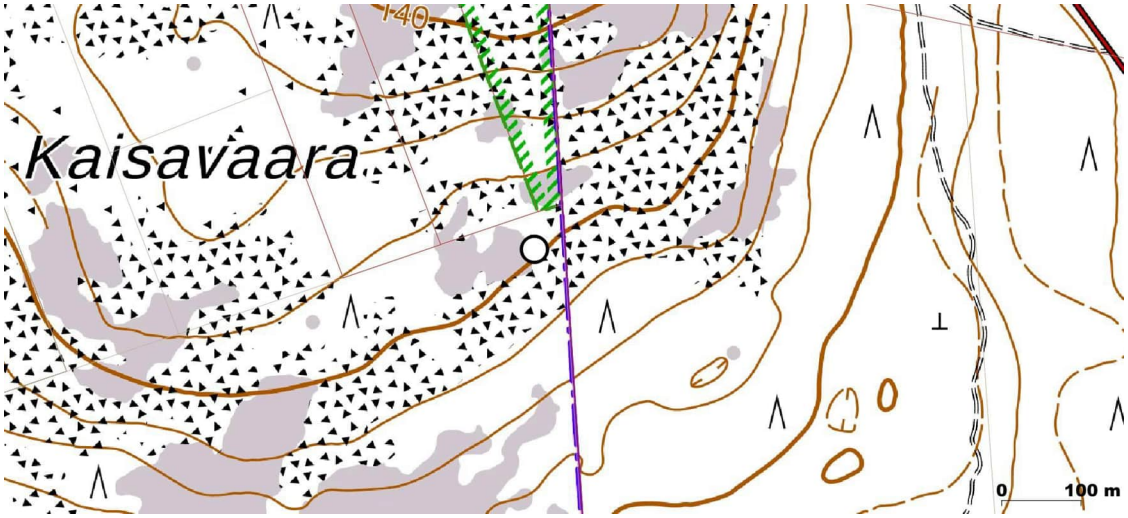

Rajamerkki lounaaseen (kohde on myös raportin kansikuvassa).

Rajamerkki itään.

2. Kaisavaara 1			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7342479 I: 387104
Tyypin tarkenne	latomukset	N2000	Z n. 120 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Kaisavaaran korkeimmalla laelta n. 400 m etelään ja nykyisestä Tervolan ja Tornion rajasta n. 40 m länteen on avorakassa moderni latomus. Se on 1 m korkea ja alaosastaan noin metrin läpimittainen, ylhäältä kapeampi. Latomus on koottu pääosin laattamaisista kivistä, joiden pintaa peittää jäkälät. Noin 50 m pohjoiseen on nykyisellä tilarajalla ja samalla luonnonsuojelualueen rajalla muutama uudempi kivistä koottu rajamerkki tai sen tapainen latomus.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 3,5 km.		

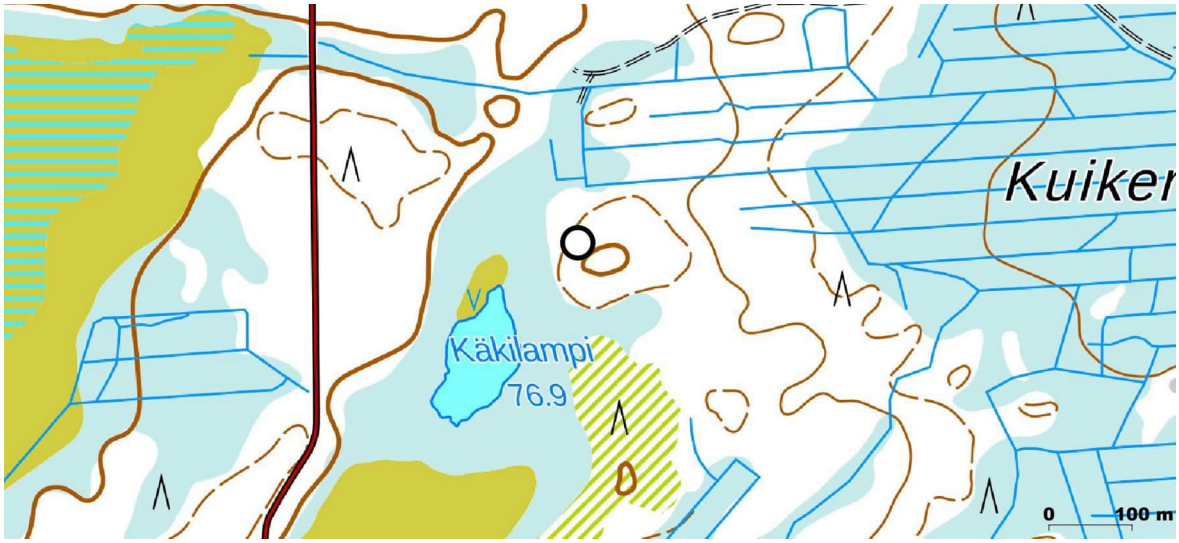

Kaisavaara 1, latomus valkoisen ympyrän kohdalla. Nykyiset tilarajat merkitty kartalle ohuena viivana. Taustakartta Mml 9/2024.

Latomus koilliseen.

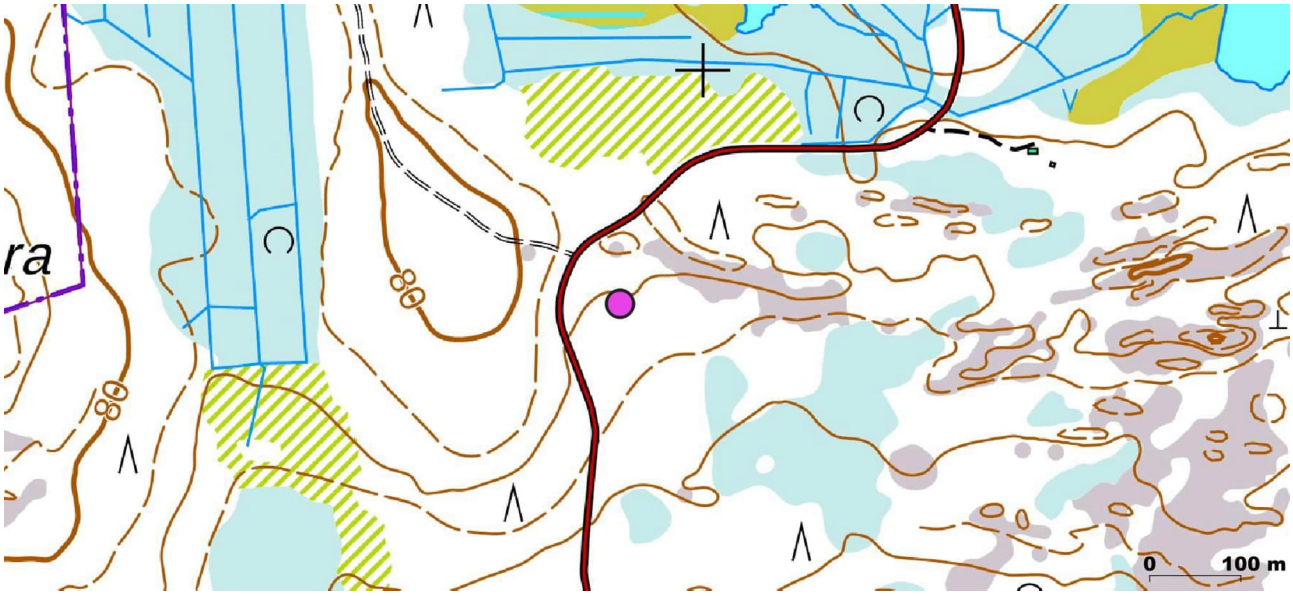
3. Käkilampi			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7341538 I: 388555
Tyypin tarkenne	kämpät	N2000	Z n. 77,50 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Sihtuunantieltä pohjoiseen johtavasta Honkalammentiestä n. 300 m itään. Käkilammen koillispuolelle pienelle mäennyppylälle on merkitty metsäkämppä vuoden 1966 topografiselle kartalle. Paikalla on jäljellä ruostuneita öljytynnyreitä ja peltinen piipun hormi, maassa erottuu tasaisempi kohta ja jokusia pieniä kiviä.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 3,5 km.		

Käkilampi. Taustakartta Mml 9/2024.

Kämpän paikka kaakkoon.

4. Nahkiaiskangas			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	1000040360	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Mahdollinen muinaisjäännös ?	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7339744 I: 387909
Tyypin tarkenne	louhintapaikat	N2000	Z n. 75 m
Ajoitus	ajoittamaton	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2019 Aleksi Kellokumpu, tarkastus	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Rekisteriportaali: Kohde sijaitsee Tikanmaan muodostumalla. Vuoden 2019 tarkastuksen aikana alueella kasvoi mäntymetsää. Paikalta löytyi sammaleen seasta irtonaisia sädekiviliusketankoja. Havaittiin suuren kivenlohkareen päällä kasvaneen puun kaatumisen paljastamaa lohjennutta pintaa, missä kivi vaikutti ns. sädekiviliuskeelta. Arveltiin, että paljastuman kohdalta irtolohkareen päältä on saatettu louhia kiveä, mutta pidettiin mahdollisina, että jäljet saattavat olla myös luontaisia. 2024: Kohde oli ennallaan. Ei havaittu pintakasvillisuuden seassa erottuvissa kivissä ja tuulenkaadon rikkomassa lohkareen pinnassa sellaisia jälkiä, jotka olisi tunnistettu louhintajäljiksi. Arkeologissa käytetty termi sädekiviliuske on kivilajiltaan emäksinen vulkaniitti.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 1,8 km.		

Nahkiaiskangas. Taustakartta Mml 9/2024.

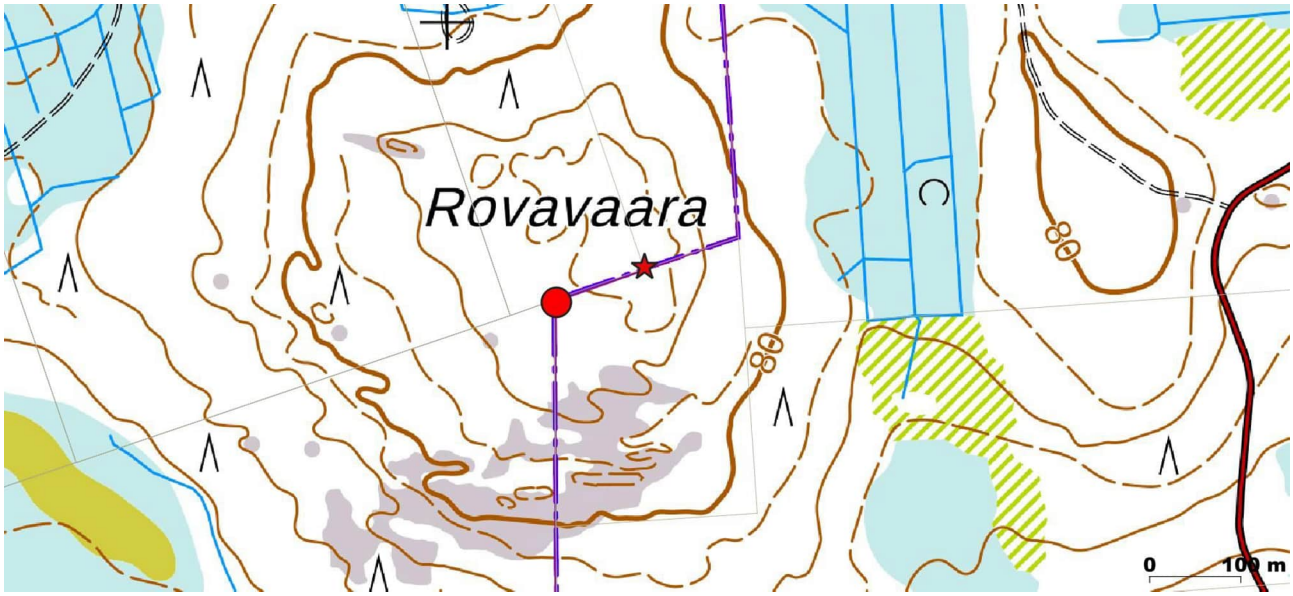

Osittain pintakasvillisuuden peittämiä liuskekappaleita.

Tuulenkaadon rikkomaa kallion pintaa, koilliseen.

5. Rovavaara			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	**P:7339693 I: 387120** P: 7339732 I: 387217
Tyypin tarkenne	Rajamerkit	N2000	Z n. 86-87,50 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	Läntisempi rajamerkki 1
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Rovavaaran korkeimman laen eteläosassa on laen länsipuolella kaksi rajamerkkiä, jotka sijaitsevat 1840-luvun pitäjänkartalle merkityn Raumon ja Laivajärven kylien kulmapisteessä ja rajalla sekä Tervolan ja Tornion pitäjien rajalla. Molemmat rajamerkit sijaitsevat myös nykyisellä tilarajalla. Alueella kasvaa mänty-kuusimetsää, maaperä on melko vähäkivistä moreenia, idempänä maaperä muuttuu karkeammaksi. Kulmapisteessä sijaitseva läntisempi rajamerkki koostuu n. 2 m läpimitaltaan olevasta neliön muotoisesta röykkiöstä ja sen keskellä olevasta kookkaasta viisarikivestä, joka on kumollaan. Röykkiön kivet ovat vaihtelevan kokoisia ja osin särmikkäitä. Röykkiön pinnalla kasvaa sammalia ja varpuja. Viisarikivi on laattamainen. Se on n. 1,2 m korkea, 0,8 m leveä ja 15 cm paksu. Kivi on harmaata graniittia ja sen pinnassa kasvaa jäkäliä. Länsilounais-itäkoillis-suuntaista tilarajaa oli merkitty punaisin nauhoin harvennushakkuita varten, joita oli tehty lähistöllä aika hiljattain. Toinen rajamerkki sijaitsee edellisestä n. 100 m itäkoilliseen. Rajamerkki koostuu n. 1,5 m läpimitaltaan olevasta röykkiöstä ja viisarikivestä. Viisarikivi on n. 50 cm korkea, 35 cm leveä ja 10-20 cm paksu. Pinnalla kasvaa jäkäliä. Kiven itäsivu on tasainen ja siinä erottuu mahdollinen kruunuhakkaus. Röykkiö on sammaleen peitossa ja siinä erottuu ainakin 3 kivikertaa.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Rajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 970 m.		

Rovavaara. Kohdekoordinaatit ja läntisempi rajamerkki ympyrän kohdalla, itäisempi rajamerkki punaisen tähden kohdalla. Nykyiset tilarajat merkitty ohuena viivana. Taustakartta Mml 9/2024.

Läntisempi rajamerkki 1 etelään.

Itäisempi rajamerkki 2 länteen.

6. Loanmaa

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	845010065	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7338604 I: 388241
Tyypin tarkenne	Kuopat	N2000	Z n. 55-60 m
Ajoitus	Kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	1985 Hannu Kotivuori, inventonti	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Kohde sijaitsee Honkalammentien varrella Kuusikko-Loanmaan pohjoisosassa. Kuusikko-Loanmaa on pohjoisetelä-suuntainen soraharjanne, jonka pohjoisosassa esiintyy hiekkaa olevaa maaperää. Pohjoisosassa on n. 100 m läpimitaltaan oleva maanottoalue, jonka tuntumasta asuinpaikan merkit on havaittu. Noin 1,5 x 0,5 km laajan soraharjanteen pohjoisosasta, kapean hiekkaperäisen niemekkeen kärjessä havaittiin vuonna 1985 polun pinnassa paikoin palaneita kiviä ja hajanaisesti kvartseja. Edellisestä löytökohdasta 250-300 metriä etelään havaittiin laajojen hiekkakuoppien ja korkean törmän alla kulkevan tien reunoilta kvartsi-iskoksia ja ainakin neljä humuspeitteistä kuoppaa, joiden halkaisija oli 1,2-2 m. Niemekkeen kärjestä noin 600 m etelään löytyi tienpenkasta tuuran puolikas.
2024: Kohteessa on rekisteriportaalissa kaksi aluerajausta, joista toinen on nykyisen sora/hiekkakuopan pohjoispuolella ja toinen sen eteläpuolella. Inventoinnissa havaittiin joitakin palaneita kiviä pohjoisemman aluerajauksen pohjoisosasta, kvartsia ei havaittu. Havaittiin yksi selvä n. 1,5 m läpimitaltaan oleva matala kuoppa nykyisen hiekkakuopan pohjoisreunalla, jonka pohjalta tuli kairatessa n. 15 cm vahva hiilikerros, kerroksen yläpuolella ei esiintynyt huuhtoutumiskerrosta, joten kyseessä on nuorempi kuoppajäännös. Edellisen pohjoispuolella on muutama epämääräisempi pieni kuoppa aiemman rajauksen sisäpuolella. Kuoppien pintaa peitti turve, sammaleet ja varvut. Nyt havaittu eteläisin kuoppa ei ole aiemman rajauksen sisällä, joten rekisteriportaalin pohjoisempaa aluerajausta laajennettiin hieman etelään.

Noin 280 m kohdekoordinaateista etelään havaittiin useiden metrien alueella hiiltä ja hiilenkappaleita hiekkakuopan eteläreunan leikkauksessa ja kuopan pohjalle valuneena. Hiekkakuopan leikkauksen maannoksessa ei esiinny huuhtoutumiskerrosta hiilikerroksen päällä, joten kyseessä ei ole esihistoriallinen ilmiö. Mahdollisesti hiili voitaisiin liittää tuhoutuneeseen hiilimiiluun, mutta hiili voi liittyä johonkin moderniin toimintaan.

Rekisteriportaalin eteläisempi aluerajaus yltää n. 30-130 m etelämmäs kuin kvartsihavainnot on merkitty vuoden 1985 raportin kartalle, myöskään raportin sanallisen kuvauksen mukaan löytöalue ei yltänyt niin etelään. Vuoden 1985 raportin kartan mukaan kvartsihavainnot on tehty pohjoisempaa nykyiselle maastokartalle merkityn sora/hiekkakuopan itäreunalta. Ko. kartalle merkityt kaksi eteläisintä kuoppaa ovat sijainneet nykyisellä maanottoalueella, joten ne kuopat ovat tuhoutuneet, myös kvartsien havaintopaikka ainakin osittain.

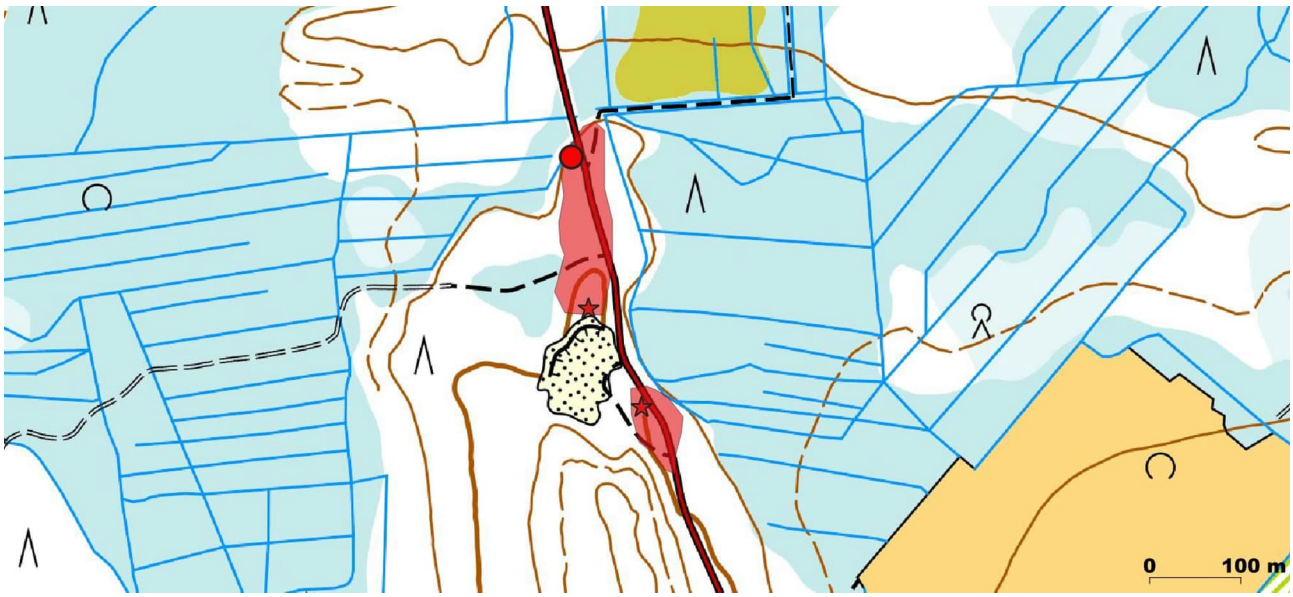
Rekisteriportaalin eteläisempi aluerajaus säilytettiin tässä raportissa kuitenkin ennallaan, koska tiedot aiemmista kvartsihavaintokohdista ovat hieman epäselvät. Korkeustietoja on muutettu vastamaan maastokartan korkeuksia. Kohteen luonne ja rajat tulisi selvittää tarkemmilla tutkimuksilla, jos nykyisen Honkalammentien varrelle tulee muuttuvaa maankäyttöä.

Etäisyys rekisteriportaalin eteläisemmästä aluerajauksesta tuuralöytöön on n. 300 m, joten löytö erotettiin omaksi kohteekseen, joka on tämän raportin kohde 11. Loanmaa 1.

Ehdotus suoja-alueeksi:	Rajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 160 m.

Alakohteet, koordinaatit:

Alatyyppi	P	I
asuinpaikat	7338330,000	388318,000
kuopat	7338437,844	388259,814

Loanmaa, aluerajaus, kohdekoordinaatit ympyränä ja alakohteet tähtenä. Taustakartta Mml 9/2024.

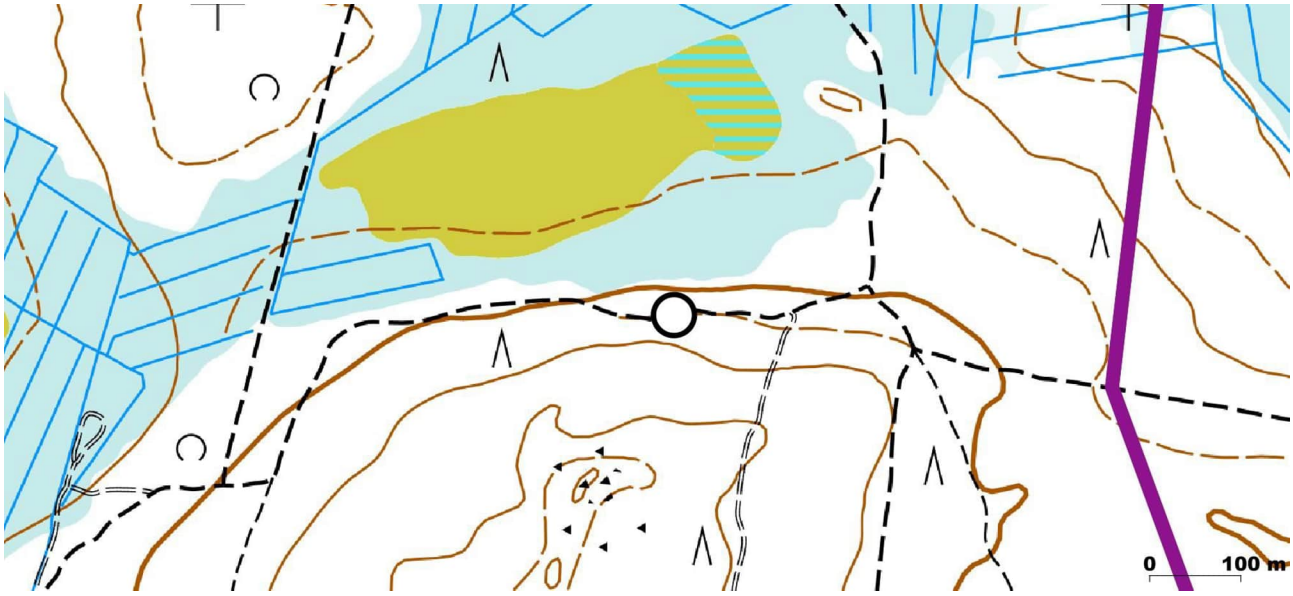
Asuinpaikan pohjoisosaa pohjoiseen.

Noin 280 m kohdekoordinaateista etelään havaittiin hiekkakuopan leikkauksen yläosassa ja kuopan pohjalle valunutta hiilipitoista maata ja hiilen kappaleita.

7. Kolopetäjä			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	T4133R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Rakennusten perustukset	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P:7339658 I: 392501
Tyypin tarkenne		N2000	Z n. 82,50 m
Ajoitus	Moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Kolopetäjän pohjoisrinteen alareunalla kulkevan metsätien varrella on rakennuksen perustus. Se on seinävallin reunoista mitattuna noin 5 x 3 m. Reunoilla on jäljellä lahonneita seinähirsiä, ovi on ollut pohjoissivulla. Merkkejä tulisijasta ei löytynyt, pintaa peittää aluskasvillisuus. Kohdalle on merkitty rakennus vuoden 1979 peruskartalle. Todennäköisimmin rakennus liittyi metsätöihin. Kysymys voi olla tulisijattomasta lyhytaikaisesti käytössä olleen kämpän tai jonkinlaisen varastorakennuksen tms. jäännöksestä.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 300 m.		

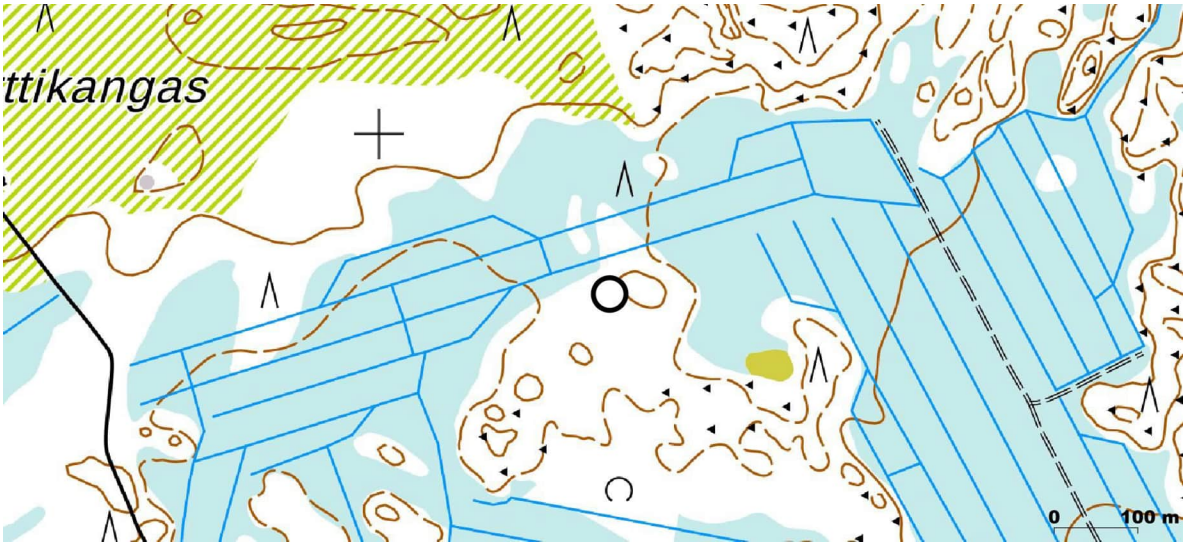

Kolopetäjä. Rakennuksen perustus valkoisen ympyrän kohdalla, hankealueen raja violettina viivana. Taustakartta Mml 9/2024.

Rakennuksen perustus kuvattu etelään.

8. Pirttikangas 1			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	T4133R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7342808 I: 392276
Tyypin tarkenne	Kämpät	N2000	Z n. 69 m
Ajoitus	Moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Poiskäytöstä jäänyt kämppä sijaitsee Pirttikankaan itäosan kaakkoispuolella pienen mäen lounaislaidalla. Rakennus on kattoa myöten yhä pystyssä, mutta kattohuopa on pitkälle syöpynyt ja rakennus on lahoamassa. Mäelle on merkitty kämppä vuoden 1965 topografiselle kartalle ja vuoden 1979 peruskartalle.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 490 m.		

Pirttikangas 1. Taustakartta Mml 9/2024.

Kämppä lounaaseen.

Tulisijan perustus lounaaseen.

9. Sihtuunanjoki			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	T4133R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7344375 I: 394507
Tyypin tarkenne	Kämpät	N2000	Z n. 70 m
Ajoitus	Moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Kämpän perustuksen jäännös sijaitsee Sihtuunantien ja Varejoentien risteyksestä n. 2,7 km pohjoiseen. Paikka on pieni kivikkoinen kohoama n. 20 m Sihtuunanjoesta pohjoiseen. Alueella kasvaa kuusivaltaista metsää. Perustus on seinävallin ulkoreunoista mitattuna n. 7 x 5 m. Piipunhormin jäännös on lounaisnurkassa, hormissa erottuu useita uudempia tiiliskiviä ja lähihistoriassa tehtyä muurausta. Päällä kasvaa tiheästi nuoria kuusia. Kämppä on merkitty vuoden 1965 topografiselle kartalle.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 490 m.		

Sihtuunanjoki. Rakennuksen perustus valkoisen ympyrän kohdalla, hankealueen raja violettina viivana. Taustakartta Mml 9/2024.

Kämpän perustus erottuu vallin ympäröimänä kuoppana, länsilaidalla piipun hormi. Kuva länteen.

Piipun hormi pohjoiseen.

10. Lumilehdonjänkä etelä			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	T4133R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7344628 I: 392611
Tyypin tarkenne	Kämpät	N2000	Z n. 87,50 m
Ajoitus	Moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Kuvaus: Kämpän jäännös sijaitsee Lumilehdonjängän ja Pirttikankaan välisellä metsäalueella. Kämpän lähiympäristössä kasvaa erilajista metsää, kämpän laidalla mm. enemmän leppää. Noin 180 m koilliseen sijaitsee pieni suorantainen lampi. Kämpän katto on kokonaan romahtanut ja seinät suurimmaksi osaksi. Eteläseinä on lautaa, muut hirrestä, salvostyyppi on lohenpyrstö. Hirsikertoja oli jäljellä 8-9. Luoteisosassa on punatiilestä muurattu melkein kokonaan pystyssä oleva piipun hormi. Kämppä on merkitty vuoden 1965 topografiselle kartalle ja vuoden 1979 peruskartalle.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 400 m.		

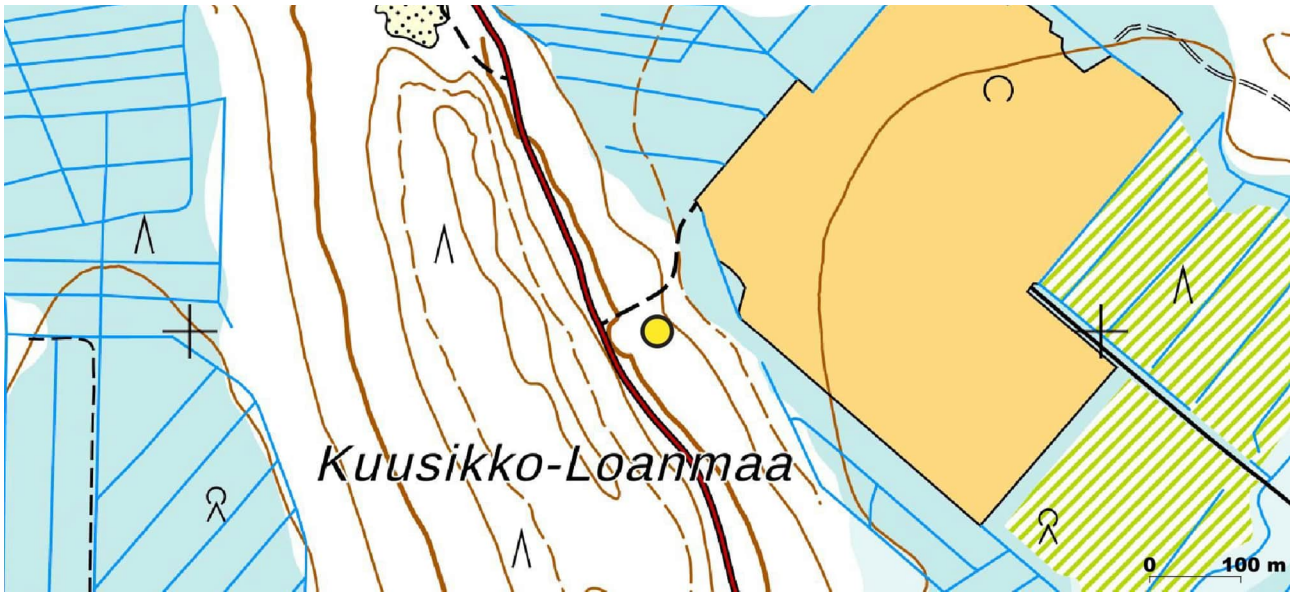

Lumilehdonjänkä etelä. Rakennuksen perustus valkoisen ympyrän kohdalla, hankealueen raja violettina viivana. Taustakartta Mml 9/2024.

Kämpän jäännös etelään.

11. Loanmaa 1			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	(aiempi tieto 845010065)	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Löytöpaikat	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Irtolöytöpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7338000 I: 388513
Tyypin tarkenne		N2000	Z n. 59 m
Ajoitus	Kivikautinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	1985 Hannu Kotivuori, inventonti	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Löytöpaikka sijaitsee Honkalammentien varrella Kuusikko-Loanmaan loivasti itään laskevalla rinteellä. Kuusikko-Loanmaa on pohjoisetelä-suuntainen soraharjanne, jonka pohjoisosassa esiintyy hiekkaa olevaa maaperää. Tuuran puolikas on löytynyt ojanpenkasta tieltä n. 40 m itään ja n. 0,5 m tienpintaa alemmalta tasolta. Vuonna 1985 maaperä todettiin löytökohdalla hyvin kivikkoiseksi. Pohjoispuolelle oli juuri rakennettu tie, joka johti itäpuoliselle pellolle. 2024: Kohde on rekisteriportaalissa Loanmaan kivikautisen asuinpaikan alakohteena (raportin kohde nro 6), joka sijaitsee pohjoisempana Honkalammentien varrella. Rekisteriportaalin aluerajauksesta etäisyys tuuralöytöön on n. 300-700 m. Vuoden 1985 raportin karttamerkintöjen mukaan Loanmaan eteläisemmät asuinpaikkahavainnot on kuitenkin tehty pohjoisempaa nykyiselle maastokartalle merkityn sora/hiekkakuopan itäreunalta. Tuuralöydön ja asuinpaikan välistä ei ole tehty aiemmin havaintoja arkeologisesta materiaalista eikä niitä tehty nytkään. Inventoinnin aikana tuuran löytöpaikan ympäristössä kasvoi kuusivaltaista metsää, itäpuolella on nykyäänkin pelto, minne johtaa ajoura. Pelto on raivattu suohon. Tuuralöytö erotettiin omaksi kohteekseen, koska stratigrafista yhteyttä pohjoisempana sijaitsevaan Loanmaan kivikautiseen asuinpaikkaa ei ole todettu. Tuuran löytöalueen lähiympäristö tulisi selvittää tarkemmilla tutkimuksilla, jos nykyisen metsätien varrelle tulee muuttuvaa maankäyttöä.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Ei ehdotusta suoja-alueeksi. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 770 m.		

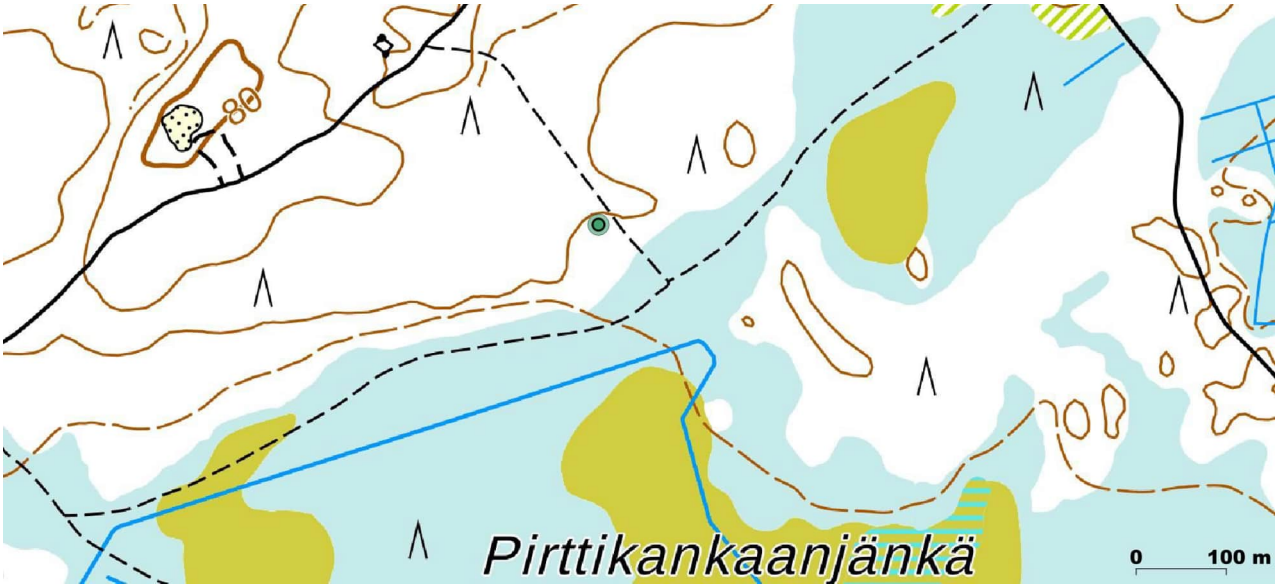

Loanmaa 1. Tuuran löytöpaikka keltaisen ympyrän kohdalla. Taustakartta Mml 9/2024.

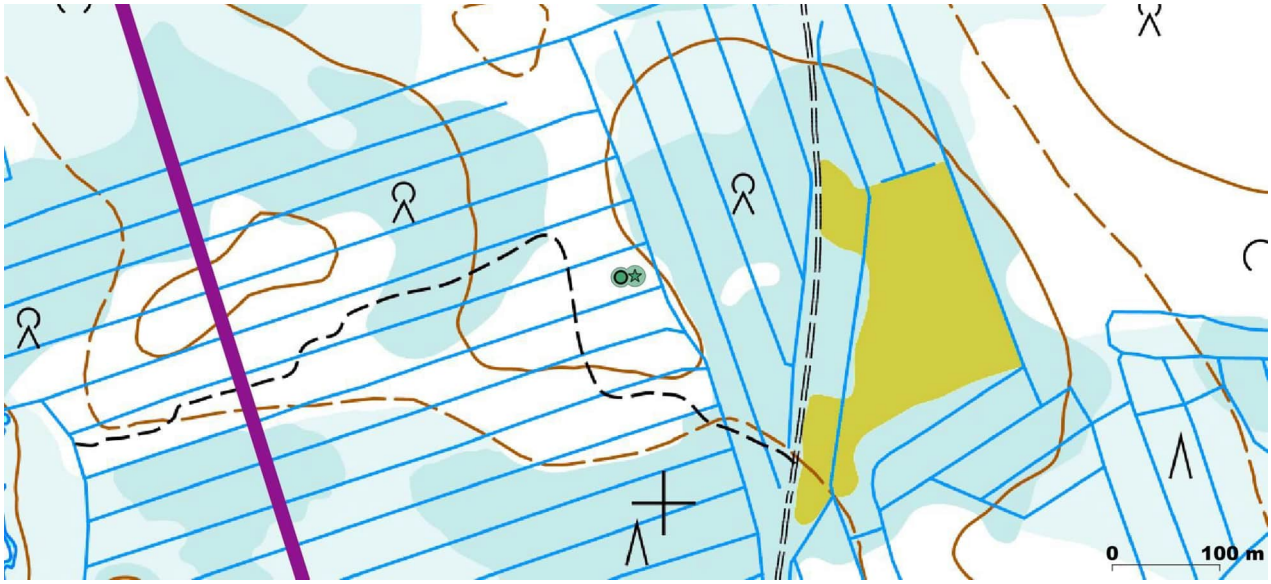
Löytöaluetta kuvattu kaakkoon.

12. Pirttikangas			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	1000065704	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Havaintopaikat	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7342606 I: 391034
Tyypin tarkenne	Hiilimiilut	N2000	Z n. 70 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2023 Janne Ikäheimo, etätarkastus	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Kuvaus: Kohteessa on tunnistettu ja rajattu yksittäinen hiilimiilu Maanmittauslaitoksen vuoden 2022 laser-keilausaineistosta 5 p.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Aiemman rajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 700 m.		

Pirttikangas. Kohdekoordinaatit vihreänä ympyränä ja aluerajaus vihreänä. Taustakartta Mml 9/2024.

12. Mäntyselkä			
Rekisteritiedot		**Paikkatiedot**	
Mj-rekisteri	1000065667	TM35-lehtijako	T4133L
Laji	Havaintopaikat	Vanha yleislehtijako	
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	**P: 7341210 I: 383960** P: 7341211 I: 383973
Tyypin tarkenne	Hiilimiilut	N2000	Z n. 70 m
Ajoitus	Historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2023 Janne Ikäheimo, etätarkastus	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Kuvaus: Kohteessa on tunnistettu ja rajattu kaksi hiilimiilua Maanmittauslaitoksen vuoden 2022 laserkeilausaineistosta 5p.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Aiemman rajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 4,1 km.		

Mäntyselkä. Kohdekoordinaatit vihreän ympyrän kohdalla, itäisempi miilu vihreän tähden kohdalla, aluerajaus vihreänä. Taustakartta Mml 9/2024.

6. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Kansallisarkisto: Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto. Ia Pitäjänkartasto (1749-1917).

Suomen taloudellisten karttojen kokoelma (1906-1968).

Digitaalinen aineisto

Geologian tutkimuskeskus, http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html.

Kotimaisten kielten tutkimuslaitos (Kotus), https://nimisampo.fi/fi/.

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu, https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/ http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/.

Maanmittauslaitos, laserkeilausaineisto 5 p (2022), käyttölisenssi 8865373891/05 00 00/2025, 3264549951/05 00 00/2025.

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx

Paikkatietoikkuna, https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/.

Suomen ympäristökeskus, https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/kartta-ja-tietopalvelut/avoimet-ymparistotieto-jarjestelmat.

Vanha kartta, https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/historialliset-kartat